

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMININ AKADEMİK
GÜDÜLENMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Taner AKBABA

**Yüksek Lisans Tezi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Anabilim Dalı**

Dr. Öğr. Üyesi Metin KAYA

2019

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK ANABİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ AKADEMİK
GÜDÜLENMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of the Effect on Academic Motivation of Problematic Internet Use in High
School Students)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Taner AKBABA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Metin KAYA

Bayburt
Mayıs-2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Metin KAYA danışmanlığında, 152111005 numaralı Taner AKBABA tarafından hazırlanan "Lise Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımının Akademik Güdülenmeye Etkisinin İncelenmesi" konulu bu çalışma 31.05.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Akın PİRER..... İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Metin KAYA..... İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Selim Dzge..... İmza:

Bu tezin Bayburt Üniversitesi Lisanslı Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerince belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylırım.

10.06.2019

Doç. Dr. Faah GÜRBÜZ

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Lise Öğrencilerinde Problemlİ İnternet Kullanımının Akademik GÜdülenmeye Etkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

31.05.2019

Taner AKBABA

TEŞEKKÜR

Bu araştırma lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeye etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Akademik hayatımda benim için çok önemli bir yeri olan çalışmamda tez konumu belirlemede, tez çalışmama başlamamda önemli katkıları olan ilk danışmanım olan değerli hocam sayın Prof. Dr. Hüseyin IZGAR'a teőekkürü bir borç bilirim. Ayrıca danışmanlığımı aldığı andan itibaren pozitif yönde destekleyici tutumu ile sürekli motive edici konuşmaları için değerli danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Metin KAYA'ya, yüksek lisans sürecinin ders boyutundan tez boyutunun bitimine kadar olan süreçte maddi ve manevi desteğini her an hissettiğim değerli hocam sayın Doç. Dr. Adem PEKER'e, tecrübeleri ile bizlere her zaman örnek olan değerli hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi şükrü DÜZGÜN'e ve değerli arkadaşım Arş. Grv. Feridun Kaya'ya sunduğu desteklerinden dolayı teőekkürlerimi sunarım.

Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğu ve Erzurum ili merkez ilçelerinde araştırma yapmış olduğumuz liselerin değerli idarecileri ve değerli öğretmenlerine yardımlarından ve desteklerinden dolayı teőekkürlerimi sunarım. Çalışmaya destek veren isimlerini bilmediğim 640 lise öğrencisi arkadaşımıza da ayrıca teőekkürlerimi sunarım.

Taner AKBABA

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMININ AKADEMİK GÜDÜLENMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Taner AKBABA

Mayıs 2019, 92 Sayfa

Bu araştırmada problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeyi yordama düzeyi incelenmiştir. Aynı zamanda araştırmada cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi açısından akademik güdülenme arasındaki farklılıklar araştırılmıştır. Araştırmada problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme arasındaki ilişkiyi inceleyen ilişkiyel ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini ise 2017-2018 eğitim öğretim yılı Erzurum ili Merkez İlçelerinde bulunan Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Liselerinden 9., 10., 11. ve 12. sınıfa devam eden 360 kız 280 erkek toplam 640 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-E, Akademik Güdülenme Ölçeği kullanılmıştır. Uygulama sürecinde elde edilen veriler üzerinde Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, Yapısal eşitlik modeli (YEM), bağımsız örneklemlerde t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post Hoc LSD analizi kullanılmıştır. Analizler LISREL 8.80 ve SPSS 21.00 programları aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmada .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Araştırma sonucunda problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme ölçeklerinin alt boyutları arasında negatif düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu, problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeyi negatif düzeyde anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet ve akademik güdülenmenin alt boyutu kendini aşma arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ama bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutları arasında ise anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik güdülenme ve sınıf düzeyi arasında farklılık olduğu görülmüştür. Akademik güdülenmenin alt boyutu olan bilgiyi kullanmada Sosyal Bilimler Lisesinde eğitim gören öğrencilerin Fen ve Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrencilerden anlamlı bir farklılıkta daha yüksek puan ortalamasına ulaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca Anadolu ve Sosyal Bilimler Lisesinde eğitimini devam ettiren öğrencilerin akademik güdülenmenin alt boyutu olan keşifte Fen Lisesinde eğitimini devam ettiren öğrencilerden anlamlı bir farklılıkla daha yüksek puan ortalamasına ulaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Problemlı İnternet Kullanımı, Akademik Güdülenme, Ergenlik.

ABSTRACT

MASTER THESIS

INVESTIGATION OF THE EFFECT ON ACADEMIC MOTIVATION OF PROBLEMED INTERNET USE IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Taner AKBABA

May 2019, 92 Pages

The aim of this study was to investigate the predictive effect on academic motivation of problematic internet usage in high-school students. At the same time, the differences between academic motivation in terms of gender, school type and grade level were investigated. In this research, a relational and descriptive survey model was used to examine the relationship between problematic internet use and academic motivation. The sample of the study consisted of 640 girls and 280 boys totally 640 students attending the 9th, 10th, 11th and 12th grades of Science High School, Social Sciences High School and Anatolian High Schools located in the central districts of Erzurum in 2017-2018 academic year. Personal Information Form, Problematic Internet Usage Scale-E and Academic Motivation Scale were used as data collection tools. Pearson Product Moment Correlation Coefficient, Structural Equation Model (SEM), independent samples t test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Post Hoc LSD analysis were used on the data obtained during the application process. The analyzes were performed through LISREL 8.80 and SPSS 21.00. In the research, .05 significance level was used.

It was concluded that there was a negative significant relationship between problematic internet use and sub-dimensions of academic motivation scales, and problematic internet use positively predicted academic motivation.

It was concluded that there was no significant difference between gender and self-transcendence of academic motivation, but there was a significant difference between using knowledge and discovery sub-dimensions. There was a difference between academic motivation and grade level. It is seen that the students who are educated in Social Sciences High School have higher scores than the students who are educated in Science and Anatolian High School in terms of using knowledge which is the sub-dimension of academic motivation. In addition, the students who continue their education in Anatolian and Social Sciences High School in the discovery of the sub-dimension of the academic motivation of students who continue their education in Science High School has reached a higher score average difference.

Key Words: Problematic Internet Use, Academic Motivation, Adolescence.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK VE BİLDİRİM	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	4
Araştırmanın Alt problemleri.....	4
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi ve Gereçesi	5
Araştırmanın Sınırlılıkları	7
Varsayımlar	8
Terim ve Tanımlar.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	1
Literatür İncelemesi.....	1
Problemlİ İnternet Kullanımı	1
İnternet ve kullanımına genel bir bakış.....	1
Problemlİ internet kullanımını (PİK) nedir?	4
Akademik GÜdülenme	8
GÜdülenme (motivasyon).....	8
GÜdülenme kuramları.....	10
Akademik güdülenme.	21
Alan Yazın Derlemesi	21
Problemlİ internet kullanımını (pik) araştırmaları.	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28
Yöntem	28
Araştırmanın Modeli	28
Araştırmanın Evreni	28

Araştırmanın Örneklemi.....	28
Veri Toplama Araçları	30
Kişisel bilgi formu.	31
Problemlerle İnternet kullanımı ölçeği-ergen (pikö-e).....	31
Akademik güdülenme ölçeği.	31
Süreç/Uygulama.....	32
Verilerin Analizi.....	32
Geçerlik ve Güvenirlik.....	32
Araştırmacının Rolü	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	34
Bulgular ve Yorum	34
Ergenlerin Problemlerle İnternet Kullanımı İle Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkiler	34
Ölçme modelinin test edilmesi.....	34
Problemlerle İnternet kullanımı İle akademik güdülenme arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modeliyle test edilmesi.....	36
Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular	37
Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular	38
Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Okul Türüne Göre Farklılaşma Farklılaşmadığı İle İlgili Bulgular	39
BEŞİNCİ BÖLÜM	42
Sonuç Tartışma ve Öneriler	42
Sonuç.....	42
Tartışma.....	43
Ergenlerin problemlerle İnternet kullanımının akademik güdülenme düzeyini yordamasına İlişkin bulguların tartışılması.	43
Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının cinsiyete göre farklılaşma farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.	44
Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşma farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.....	45
Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının okul türüne göre farklılaşma farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.....	46
Öneriler	47

KAYNAKÇA	49
EKLER	59
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	59
Ek 2. Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E).....	61
Ek 3. Akademik GÜdülenme Ölçeği (AGÖ).....	64
Ek 4. Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Uygulama İzin Formu.....	66
Ek 5. Ölçek Kullanımına İlişkin İzin Yazıları	69
ÖZGEÇMİŞ.....	71

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	28
Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları.....	29
Tablo 3. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımları.....	29
Tablo 4. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Dağılımları	29
Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	30
Tablo 6. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	30
Tablo 7. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları	30
Tablo 8. Ergenlerin Problemlİ İnternet Kullanımı ve Akademik GÜdülenme Düzeylerine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	33
Tablo 9. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Değerleri, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	34
Tablo 10. Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Akademik GÜdülenme Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonuçları.....	37
Tablo 11. Ergenlerin Sınıf Düzeyine Göre Akademik GÜdülenme Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler	38
Tablo 12. Ergenlerin Sınıf Düzeyine Göre Akademik GÜdülenme Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	39
Tablo 13. Post Hoc LSD Analizi.....	39
Tablo 14. Ergenlerin Okul Türüne Göre Akademik GÜdülenme Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler	40
Tablo 15. Ergenlerin Okul Türüne Göre Akademik GÜdülenme Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	40
Tablo 16. Post Hoc LSD Analizi.....	41

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	16
Şekil 2. Problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme değişkenleriyle ilgili ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş katsayılar	35
Şekil 3. Problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme değişkenleriyle ilgili ölçme modeline ilişkin t değerleri	36
Şekil 4. Problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki yapısal modele ilişkin standardize edilmiş katsayılar	36
Şekil 5. Problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki yapısal modele ilişkin t değerleri	37

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AGÖ	: Akademik Güdülenme leği
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
PIK	: Problemlİ İnternet Kullanımı
PIK	: Problemlİ İnternet Kullanımı leği
PIK-E	: Problemlİ İnternet Kullanımı leği-Ergen

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsanlar günlük yaşantılarında hayatın akışını sağlayabilmek için birçok işi gerçekleştirmek zorundadır. Gerçekleştireceği işler için kişiyi yönlendirecek ya da harekete geçirecek bir güce ihtiyaç duymaktadır. İnsanın yapmış olduğu davranışları düşündüğümüzde davranışın yapılmasını sağlayan faktörlerden güdülenmenin çok etkili olduğu görülmektedir (Aydın, 2010). Davranışı meydana getirmek konusunda itici bir güç olarak ortaya çıkan şey güdülenmedir. Güdülenme, insanın bir işi yapabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Dur (2014) güdülenmeyi kişinin bir fiili yapabilmesi için çok fazla arzu duymasını sağlayan gizil güç şeklinde belirtmektedir.

Güdülenmeyi sadece davranış olarak düşünmemek gerekir; davranış her zaman güdülenmiş olsa da öncelikle, dürtüler içermeli ve genellikle diğer güdülerle etkileşime girmelidir (Akt., Morreale, 2011). Güdülenmeyi geniş kapsamlı düşünmek ve sadece davranış kalıbına sokmamak gerekir. Güdülenme, güdülenmenin oluşmasından önceki ve sonraki süreçte bir ya da birkaç güdüyü harekete geçirmektedir. Davranışın meydana gelmesi için güdülenme gerekmektedir; ancak güdülenme sonucunda sadece davranışın ortaya çıktığı söylenemeyebilir.

Öğrenci davranışlarını meydana getiren en önemli etkenlerden birinin güdülenme olduğu ifade edilebilir. Okul ortamında, ders esnasında ve akademik başarı açısından düşünüldüğünde öğrencinin güdülenmesi konusu eğitimcilerin ilgisini çeken bir konu olmuştur. Ross (2008) güdülenme konusuna araştırma psikologlarının ve eğitimcilerin uzun zamandır ilgi duyduğunu belirtmektedir. Güdülenme hayatın her alanında, insan yaşamında önemli olduğu gibi akademik başarının etkili olduğu eğitim-öğretim hayatında da büyük bir yere sahiptir. Akbay ve Gizir (2010) akademik yaşantıda güdülenmenin önemli bir yer kapsadığını vurgulamaktadır.

Karataş ve Erden (2012) akademik güdülenmeyi akademik olarak yapılacak bir çalışmada ihtiyaç duyulan gücün meydana getirilmesi şeklinde tanımlar. Öğrenci için akademik yaşamında gerekli olan asıl faaliyetlere göre güdülenme seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir (Ünal, 2013). Güdülenmenin farklı işler için de yapılabileceği düşünüldüğünde akademik başarı için gerekli olan güdülenme türünün ne olacağı sorusu akla gelmektedir.

Ortaöğretim eğitim programının ardından öğrencinin üniversite eğitimine geçeceği düşünüldüğünde akademik başarının yüksek olması beklentisinin lise öğrencilerinde daha fazla olacağı düşünülebilir.

Yurt ve Bozer (2015) öğrencinin akademik başarısının artırılması için öğrencinin öğrenmeye karşı güdülenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Akademik başarının çok fazla önem kazandığı günümüzde akademik güdülenme konusuna ilginin arttığı görülmektedir (Petty, 2011; Jackson, 2013; Petrelli, 2014; Santos, 2014; Lindsay & Williams, 2015; Rojas, 2015; Perz, 2015; Fasciani, 2015).

Bununla birlikte özellikle ergenlik döneminde akademik güdülenmeyi arkadaşlık ilişkileri, üniversiteye hazırlanma ve meslek seçimi gibi faktörler etkileyebilir Eğitim-öğretim sürecinde akademik başarı açısından ve duygusal yönden çok etkilenilen dönem düşünüldüğünde akla gelen dönemin ergenlik dönemi olduğu söylenebilir. Ergenlik dönemindeki öğrencinin dış uyarıcılara karşı merakının olduğu; öğrencinin içinde yaşadığı topluma ve çevresine karşı kendisini ispatlama düşüncesinin etkisi görülmektedir (Kulaksızoğlu, 2017; Yeşilyaprak, 2016).

Ergenlik, ergenlerin bedenleri de dâhil olmak üzere birçok değişikliklerle uğraşmaları, özerkliklerini arttırmaları ve akranları ve ebeveynleriyle ilişkileri içinde olmak zorunda oldukları bir yaşam aşamasıdır (Panicker & Sachdev, 2014). Ergen ne tam yetişkin ne de tam çocuktur bu yüzden ergenin vereceği kararlar da değişkenlik göstermektedir. Kulaksızoğlu (2017) ergenliği çocuklukla yetişkinlik arasında kalmış bir ara dönem olarak tanımlamaktadır. Yeşilyaprak (2016) ergenler üzerine yapılan araştırmalara göre ergenlik döneminde çeşitli sorunlar yaşandığını ve ergenlerin bu dönemde yardıma ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Ergenlik dönemi, kişilik gelişimi ve psikolojik olgunlaşma açısından hızlı gelişen bir dönem olarak görülmektedir (Çetin & Ceyhan, 2014).

Ergenlik dönemindeki bu hızlı değişim ile birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinde hızlı bir gelişim göstermektedir. Yirmi birinci yüzyılda dünyada ve Türkiye’de internetin hızlı bir gelişme gösterdiği görülmektedir (Çevik & Çelikkaleli, 2010). İnternet toplumsal yaşamımıza da etkilerde bulunmaktadır. İnternetin hızlıca toplumun yaşamına girdiği görülmektedir (Yılmaz, 1996). İnternet kullanımının içinde bulunduğumuz zaman diliminde günlük yaşamımızın bir parçası haline geldiği söylenebilir. Yaşamımızın her anında, özellikle de okul, toplu taşıma, işyeri ve alışveriş merkezleri gibi toplumsal alanlarda bilişim araçlarının kullanılması alışlagelmiş bir durum olarak görülmektedir (Temel, 2015).

Günümüzün teknolojik gelişmişlik düzeyi düşünüldüğünde internet ve sosyal medya kullanımının farklılaşan etkenlerin başında geldiği söylenmektedir. Ergenlerin internet

bağımlılığına yakalanma riski taşıyan gruplardan birisi olduğu görülmektedir (Gürcan, 2010). Rinkevich (2014) öğrencilerin motivasyonu için öğrencileri motive eden faktörlere yönelik yapılan araştırmaların artması gerektiğini vurgulamıştır. Değişen toplum yapısı ve teknolojide yaşanan ilerlemeler düşünüldüğünde öğrenci motivasyonunu etkileyen etkenlerin de farklılaştığı belirtilebilir.

İnternet kullanımı gerek dünyada gerekse Türkiye’de her geçen gün artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’in Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye’de 2018 yılında 16-24 yaş aralığında internet kullanımı erkeklerde %94,7, kadınlarda %86,5 ve toplamda %90,7 oranındadır. Araştırmanın çalışma grubunu lise öğrencileri oluşturmaktadır. İnternet kullanımının yüksek seviyelerde olması bu konuda akademik çalışma yapmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Viau (2009/2015) medya üzerinden yayılan değerlerin öğrenci motivasyonu üzerinde etkilerinin olduğunu belirtmektedir. Medyanın, özellikle de günümüzde yaygın kullanıma sahip sosyal medyanın, (facebook, tweeter, instagram vb.) ergenlik döneminde olan lise öğrencileri üzerinde birtakım etkileri olduğu söylenebilir. Sosyal medyanın yalnızca eğlence, vakit geçirme, oyun oynama amacıyla kullanıldığında akademik olarak olumsuz etkilerinin olacağı görülmektedir (Bekdemir & Tağrikulu, 2018).

İnternetin akademik olarak kullanımı öğrenme ve araştırma amaçlıyken, internet öğrenci hayatının önemli bir parçası haline gelmiştir (Chou, Condrón & Belland, 2005). Leung ve Lee (2012) çocuklar ve ergenler üzerine yapmış olduğu çalışmasında internet okuryazarlığı ile akademik performans arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Akademik güdülenmeyi olumsuz etkileyebilecek unsurlardan biri de problemlili internet kullanımınıdır.

Güdülenmede yaşanacak sorunlarının öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz olarak etkileyeceği düşünülebilir. Yazıcı (2018) güdülenmenin kişinin davranışlarına yön verip, öğrenme yaşantılarını önemli derecede etkilediğini ve ayrıca öğrenme isteği ve başarı performansı arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Teknolojiye ulaşmanın çok kolay olduğu bu dönemde internet bağımlılığı veya problemlili internet kullanımı riski olan lise öğrencilerinin akademik olarak güdülenme sorunlarıyla karşılaşmaları olası görülmektedir. Alisinanoğlu (2002) ergenliği fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında hızla değişmelerin olduğu “fırtına ve stres” dönemi olarak nitelendirmektedir. Viau (2009/2015) güdülenme sorunlarının en fazla ortaöğretimde hissedildiğini belirtmektedir.

Öğrenim hayatında akademik güdülenmenin önemli bir yere sahip olduğu ve ergenliğin büyük bir kısmının lise öğreniminde geçirildiği bilinmektedir. Lisede alınan

eğitimi akademik güdülenme açısından önemli kılan nokta ise meslek seçimi ve kariyer planlamasının bu yıllarda Őekillenmesidir. Akademik güdülenmeyi olumsuz etkileyecek bazı etkenlerin olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ders başarısını ve güdülenmesini etkileyebilecek faktörler arasında internette çok fazla vakit geçirme de gösterilebilir. Öğrencinin ders çalışma zamanlarını aşırı internet kullanımına harcaması onun ders başarısında düşüşlere yol açabilir. Dolayısıyla problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme arasındaki ilişkilerin belirlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmada problemlı internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı etkisi lise öğrencileri arasından seçilen örneklerle ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bazı demografik özellikler ile akademik güdülenme arasındaki farklılıklar olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın birinci bölümünde araştırma ile ilgili genel bilgiler, ikinci bölümünde literatür hakkında bilgiler, üçüncü bölümünde araştırma yöntemi, dördüncü bölümünde elde edilen bulgular tartışılmış ve son bölüm olan beşinci bölümde araştırma sonuçlandırılmış ve gelecekteki araştırmalara önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu araştırmanın problemi problemlı internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın bağımsız değişkeni olarak; problemlı internet kullanımı ele alınmıştır. Araştırmada bağımlı değişken olarak ise akademik güdülenme olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın esas problemine dayalı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

Araştırmanın Alt problemleri

Araştırmanın bağımsız değişkeni olarak; problemlı internet kullanımı ele alınmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise akademik güdülenme olarak belirlenmiştir.

Bu amaçla ele alınacak alt problemler şu Şekilde ifade edilebilir:

1. Ergenlerin problemlı internet kullanım düzeyi akademik güdülenmeyi anlamlı olarak yordamakta mıdır?
2. Ergenlerin akademik güdülenme puanları cinsiyete göre anlamlı bir Şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Ergenlerin akademik güdülenme puanları sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

4. Ergenlerin akademik güdülenme puanları okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; problemleri internet kullanımının akademik güdülenmeyi yordayıp yordamadığını ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

İnternet, günümüzde kullanımı ile hayatın her alanına yayılmış, yaşamın vazgeçilmez unsurları arasında yer almıştır. İnternetin sunduğu hizmetlere kolay ulaşıyor olması internetin yaygınlaşmasına etki eden bir durum olduğu görülmektedir (Doğan, Işıklar, & Eroğlu, 2008). Teknoloji çağı olarak ifade edebileceğimiz bu zaman diliminde teknolojiye dolayısıyla teknolojinin zirve noktalarından birisi diyebileceğimiz internete ulaşmak insanoğlu için artık basit bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnternet, kitle iletişimin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Teknolojinin hızlı gelişimi insanların yaşayış şekillerinde değişikliklere neden oluş ve yaşamış olduğumuz bu dönemde çoğunlukla gençler arasında internet hizmetini sağlayan araçların kullanımı ihtiyaç olarak algılanmaktadır (Özdemir, 2015). Ayrıca internet; bilgisayar oyunları, müzik, filmler, sosyal medya ve iletişim unsurlarıyla günümüzün çoğu kısmını geçirdiğimiz bizimle yaşayan bir yapı konumundadır.

Günümüzde akıllı cep telefonları, tabletler ve bilgisayarlarla gün içinde çoğu yaş grubundan insanın interneti çok sık kullandığı görülmektedir. İnternetin günümüzde bizlere sağlamış olduğu çoğu imkânın insanoğlunun yaşamını basitleştirdiği, çeşitlendirdiği, zenginleştirdiği ve geliştirdiği görülmektedir (Ceyhan, 2011). İnternet artık ulaşılması zor olmayan ve her haneye ulaşabilen bir yapıdadır. İnternetin evlerde git gide radyo ve televizyonun yerini aldığı görülmektedir. İnsanlar gün içinde zamanlarının önemli bir kısmını televizyon izleyerek ya da radyo dinleyerek değil bilgisayarlarında, tabletlerinde ve çoğunlukla akıllı cep telefonlarında internette gezinerek özellikle de sosyal medyada gezinerek geçirmektedirler.

İnternet sosyal yaşamı ve okul yaşantısını etkileyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bilgisayar ve internet kullanımının artmasıyla beraber toplumlarda internetin kapladığı alanının da arttığı görülmektedir (Cömert & Ögel, 2009). İnternet, kapladığı alan bakımından bırakacağı olumlu ya da olumsuz etkiler bakımından çoğu araştırmacının dikkatini çekmektedir. Ögel (2012) internetin doğru kullanıldığında eğitim alanında gençlerin

derslerine olumlu katkılar sağlandığını ve buna örnek olarak da internetin sınıf ortamına sokulduğunu göstermektedir.

İnternet derslerde konuların öğretilmesinde yardımcı olarak kullanıldığı zaman öğrenilenlerin sağlıklı ve hafızada yer ettiği görülmektedir (Erdem, 2009). İnternetin bilgilendiren unsurlara sahip olmasına, kullanımının rahat olmasına, zengin içerikli ve eğlenceli olumlu taraflarının olmasına rağmen interneti aşırı kullananlar için olumlu taraflar kullanışsızdır (Koç, 2011). İnternetin bilinen pek çok yararlarına rağmen; politika belirleyenler, psikologlar ve eğitimciler aşırı internet kullanımının ortaya çıkaracağı fiziksel ve psikolojik problemlerin olumsuz etkilerinin farkındadırlar (Tsia & Lin, 2003).

İnternet getirmiş olduğu birçok yeniliğin yanında insanlar için bazı olumsuzlukları bünyesinde barındırmaktadır. Bu olumsuzluklar içerisinde dikkat çekici unsur olarak internete olan bağımlılık görülmektedir (Ceyhan, 2011). İnternet, günlük yaşantımızda pek çok ihtiyacımızı karşılıyorken, diğer taraftan ise bağımlılığa yol açmaktadır (Batıgün & Kılıç, 2011). Bağımlılık geliştiren bireyin ise internet kullanımına karşı büyük bir istek duyabileceği ve gün içinde yapması gereken işlerden uzak kalabileceği ifade edilmektedir.

Choi vd. (2009) internetin ergenler arasında yaygın olarak kullanıldığına dikkat çekerek, internet bağımlılığının ergenler arasında artmakta olduğunu belirtmektedir. Ergenlerin interneti problemlili kullanmaları akademik başarılarının da düşmesine etkili olup (Günlü, 2016) problemlili internet kullanımı ergeni internet bağımlısı haline getirip akademik ve kişisel gelişimlerini olumsuz olarak etkilemektedir (Doğan vd, 2008).

Sosyal medya akımları düşünüldüğünde insanların takip edilmek, izlenilmek ve beğeni almak amacıyla paylaşımlar yaptıkları görülmektedir. Günlük yaşantıda ulaşamayan kişilere ya da kitlelere sosyal medya vasıtasıyla ulaşılabilir. Ergenlik dönemi düşünüldüğünde o dönemde olanların takip edilmek, izlenilmek ve beğenilmek fikrine daha yatkın oldukları söylenebilir. Onuk (2017) hayali izleyici sendromunu ergenin devamlı izlendiği ve çevresi tarafından sürekli gözlemlendiği düşüncesinde olma hali olarak tanımlamaktadır.

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları bilgi ve iletişim teknolojilerinin ergenler arasında yaygın olarak kullanıldığı işaret etmektedir. Ayrıca aşırı internette zaman geçirmenin de problemlili internet kullanımına neden olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ergenlik dönemimde çok fazla internetle meşgul olmak akademik güdülenmesini de olumsuz etkileyebilir.

Ünal (2013) hayatın önemli bir bölümünü kapsayan öğrenme sürecinde güdülenmenin büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Güdülenmenin eğitim öğretim hayatının çok

önemli bir etkeni olduğu düşünülebilir. Öğrenme ve öğretme sürecinde etkili faktörlerden birisi de güdülenmedir (Sıcak & Başören, 2015). Eğitim sürecinde insani faktör olan öğretmenlerin ve öğrencilerin güdülenmelerinin sağlanması eğitim ortamının sağlıklı bir yapıda olmasına büyük bir katkı sağlayacağı söylenebilir. Güdülenmiş bir öğretmenin öğrencisini güdülemesi ya da güdülenmiş bir öğrencinin öğretmenini güdülemesi düşünülebilir.

Rinkevich (2014) öğrencinin okuldaki başarısının standart başarı teknikleri ölçüsünde belirlendiğini iyi not almayan öğrencilerin düşük puanlı kabul edilip, başarısızlığın altında yatan nedenlerin herhangi bir şekilde soruşturulmadığını belirtmektedir. Ergenler, problemlerini internet kullanımı nedeniyle yaşamlarında birçok sorunla ve psikolojik bozukluklarla karşılaşmaktadırlar. Araştırmacıların problemlerini internet kullanımına yönelik etkenleri tespit etmeyi ve müdahale programına dönük yapılabilecekler konusunda çalışmalar yaptıkları görülmektedir (Peker, 2013).

Alanyazında akademik güdülenme konusunda araştırma yapılmıştır. Araştırma yapılan konular incelendiğinde akademik güdülenmeyi etkileyen unsurlar arasında olan internet bağımlılığının lise öğrencilerinin akademik güdülenmesini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Demir, 2017). TÜİK verilerine göre; 13-18 yaş arasında yoğun internet kullanımı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin internette zamanlarının çoğunu geçiriyor olmaları akademik güdülenme düzeylerini etkileyebilir. Bu araştırmanın problemlerini internet kullanımının akademik güdülenmeyi yordama düzeyini belirlemesi açısından alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma araştırmanın alt problemleriyle sınırlıdır.
2. Bu araştırma Erzurum ili merkez ilçeleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma bulguları Erzurum ili Merkez İlçelerine bağlı on farklı lisede öğrenim gören 9., 10., 11. ve 12. sınıfta okuyan 640 öğrenci ile sınırlıdır.
4. Araştırma ve uygulama sürecinde elde edilen kişisel bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”nun ölçtüğü niteliklerin kapsamı ile sınırlıdır.
5. Araştırmada problemlerini internet kullanımı ile ilgili bilgiler Ceyhan ve diğerleri (2007) tarafından yapılan “Problemlerini İnternet Kullanımı Ölçeği- Ergen”in ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
6. Akademik güdülenme ile elde edilen bilgiler Bozanoğlu (2004) tarafından yapılan “Akademik Güdülenme Ölçeği” nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Araştırma sürecinde kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilir olup araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplamaya uygun ölçeklerdir.
2. Araştırmada kullanılan örneklem evreni temsil eder niteliktedir.
3. Araştırmada kullanılan ölçeklerin uygulanması aşamasında öğrenciler içten ve doğru bir şekilde cevaplamıştır.
4. Araştırmada ölçeklerin uygulanma sürecine öğrenciler gönüllü olarak katılmışlardır.

Terim ve Tanımlar

İnternet: İnternet; bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olup, dünya genelinde yaygın olarak ve devamlı büyüme gösteren iletişim ağı olarak tanımlanmaktadır (Dede, 2004).

Problemlı İnternet Kullanımı: Problemlı internet kullanımı; olumsuz sosyal, akademik veya mesleki sonuçlara neden olan bilişsel ve davranışsal belirtilerden oluşan çok boyutlu bir sendrom olarak tanımlanmaktadır (Caplan, 2005).

Güdü: Güdü; bilinçli veya bilinçsiz olarak davranışı doğuran, davranışın sürekliliğini sağlayan ve davranışa yön veren herhangi bir güç olarak tanımlanmaktadır (TDK Büyük Sözlük).

Güdülenme: Güdülenme, bir şeyi yapmak üzere harekete geçmek şeklinde tanımlanmaktadır (Akbaba, 2006).

Akademik Güdülenme: Akademik güdülenme, akademik işleri yapmak için gerekli enerjinin üretilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Bozanoğlu, 2004).

İKİNCİ BÖLÜM

Literatür İncelemesi

Problemlili İnternet Kullanımı

İnternet ve kullanımına genel bir bakış.

İnternet İngilizce International ve Network kelimelerinin kısaltılmış bir halidir (Gülşen, 2005). İnternet, çıktığı ilk günden günümüze kadar global olarak çok büyük ve hızlı bir büyümeyle dünya genelinde bilgisayar ağları ve kurumsal sistemleri elektronik iletişim ağıyla birbirine bağlamıştır (Baykan, 2014). Meral ve Bahar (2016) interneti dünya çapındaki bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan ve gittikçe gelişen bir iletişim ağı olarak tanımlamaktadır. Ayhan ve Balcı (2009, s.13) interneti “ağların ağı” olarak tanımlamaktadır.

İnternet, dünyadaki milyonlarca ağı ortak bir anlaşma ölçüsünde birbirleri ile iletişim kurmasını ve kaynaklarını paylaşmalarına yarayan ağlar arası bir ağ olarak tanımlanmaktadır (Ögel, 2012). İnternet; iş dünyası, devlet kuruluşları ve eğitim kuruluşları arasında dünya genelinde iletişim kurmaları fırsatını sağlayan uluslararası bir bilgisayar ağı olarak belirtilmektedir (Yemen, 2018). İnternet, dünya genelinde bilgisayarların birbiri ile bağlandığı ağ şeklinde belirtilmektedir (Aksu & İrgil, 2003). İnternet; sınıf, ırk ve cinsiyet gibi farkların olmadığı ve insanların tümünün aracısız bir şekilde iletişim kurabilmeleri imkânını sağlayan, yaşama demokratik bir anlayış veren, dünyayı sanki tek bir sanal toplum durumuna getirmiş bir olgu olarak belirtilmektedir (Oral, 2005).

İnternet ağ sağlayıcısı İngilizce World Wide Web (www) yani dünya çapında ağ servisi anlamına gelmektedir. Aboujaoude (2010) birçok internet kullanıcısı için World Wide Web'in onların refahını geliştiren bir fırsat anlamına geldiğini belirtmektedir. Yapılan tanımların doğrultusunda internet; dünyada ayırım yapılmaksızın her insana hitap eden, dünyanın bir ucundan diğer ucuna anında yazılı, işitsel veya görüntülü olacak şekilde iletişim sağlayarak günlük yaşamı kolaylaştıran sanal bir ağ şeklinde tanımlanabilir.

Young (1999) interneti orijinal olarak akademik ve askeri kurumlar arasında araştırma yapmayı kolaylaştırmak için tasarlanmış tarafsız bir cihaz olarak tanımlamaktadır. İnternetin ortaya çıkmasında askeri çalışmaların payı büyüktür (Peker, 2013). İnternet soğuk savaş döneminde dünyanın iki süper gücü arasındaki askeri çekişmenin bir yansımasıdır. İnternetin

sağladığı imkanların askeri iletişimde kolaylıklar sağlayıp daha hızlı hareket olanağı verdiği görülmektedir.

İnternetin kökenini araştırdığımızda 1962 yılında Licklider'in Galaktik Ağ kavramını Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) üniversitesinde kullanmaya başladığını görmekteyiz ve Licklider, bu kavramla küresel olarak bağlanmış bir sistemde isteyen herkesin herhangi bir yerden veri ve programlara erişebilmesini ifade etmiştir (Bayraktutan, 2005). Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) üniversitesinin yönettiği “Galaktik Ağ” kavramı araştırması internetin öncülü ARPANET'in daha hızlı gelişmesinde etkili olmuştur (Mit And The Galactic Network (t.y.), <https://www.encyclopedia.com>).

İnternet çalışmaları 1960'lı yıllara dayanmakta olup 1969 yılında ABD Savunma Bakanlığı bünyesinde bulunan DARPA yani İleri Araştırma Proje Ajansı içinde oluşturulan ARPANET (İleri Araştırma Projeleri Ajansı Ağı)'te 1970-1983 yılları arasında laboratuvar ortamında denemeleri yapılmış, 1984-1995 yılları arasında da bütün dünyayı içine alacak uygulama alanı büyümeye başlamıştır (Tekdal, 2005; Baykan, 2014).

İnternet 1970'lerde Amerika kıtasından Avrupa kıtasında da yani İngiltere'de kullanılmaya başlamış olup 1971'de ilk elektronik posta (e-mail) gönderilir 1972 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde elektronik posta uygulaması başladıktan sonra 1976 yılında İngiltere Kraliçesi'nin ilk elektronik postayı göndermesiyle İnternet fikri ilgi çekici hale gelmiş ve ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nde radyo ve uydu bağlantıları bu ağ üzerinde 1976'da bir araya gelmiştir (Basım, 2002; Yılmaz, 2006; Kurtaran, 2008; Erdem, 2009).

TCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) 1970'li yılların sonuna doğru ağ iletişimi için resmîyken UNIX ise bu ağlar için işletim platformuydu. Küresel bir ağ kavramı olan internet kavramı bu yıllarda doğmaya başlamıştır. Ayrıca 1983'te tüm dünya bu ağla bilgisayarlardan birbirlerine bağlanmış ve günümüzde kullanmış olduğumuz internet kavramı artık bu ağ için kullanılmaya başlanmıştır (Tekdal, 2005).

1980'lerin ortasında Amerikan Savunma Bakanlığı'na bağlı Amerikan askeri bilgisayar ağı, ARPANET'ten ayrılıp MILITARY NET adı ile kendi ağını kurmasıyla 1986 yılında Ulusal Bilim Kuruluşu (NSF), ARPANET için ülke içinde beş büyük bilgisayar merkezi kurulması için kapsamlı bir teklif sundu ve ARPANET hükümetin ekonomik desteği ile NSFNET olarak düzenlendi (Korkmaz, 2014). Kullanıldığı ilk zamanlarda askeri amaçla kullanılan, üniversite ve kuruluşların çalışmaları için imkân sağlanan bu ağ soğuk savaşın etkisinin azalmasıyla 1980'lerde serbest kullanıma açılmasıyla akademik ve ticari çevreler bu sisteme ilgi göstermişler ve 1990'larda kullanıcı sayısı giderek artmaya başlamıştır (Kurtaran, 2008; Esen, 2010).

Tim Barnes Lee 1991 yılında world wide web'in (www) bilgisayar ağında kullanılmasını sağlamıştır (Arısoy, 2009). National Center For Supercomputing Applications (NCSA) tarafından 1993 yılında (www) protokolü üzerinde grafik ara yüzü olan Mosaic geliştirilip 1994 yılında Mosaic yazılımı piyasaya sürüldü ve kullanım kolaylığı nedeniyle çok yaygınlaştı, ayrıca Amazon.com'da ilk kitap satışı yapıldı ve E-mail yoluyla internet üzerinde alışveriş yapma uygulaması da başlamış oldu (Güvenir, 2005; Çakır, 2007). 1990 yılında NSFNET ve özel şirketlerin ortak iştiraki ile başlayan özelleştirme süreci 1995 yılının mayıs ayında NSF'nin internet temel işletmeciliğini bırakması ile 1995 yılından sonra ABD internet temel işletimi tamamen özel işletmelerin kontrolünde olduğu görülmektedir (Peker, 2013).

İnternet kullanımı, kullanıcılarının sayısı ve internetin altyapısı 1990'larda çok hızlı büyümüş, dünyadaki bu teknolojik büyüme ülkemizde de internetin gelişimini hızlandırmış ve internet teknolojisi toplumda karşılığını bulmuştur (Kurtaran, 2008). Türkiye'de internetten yurtdışına bağlantı denemesi ilk kez 1987'de Ege Üniversitesi bünyesinde kurulan Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı'nın BİTNET'e bağlanmasıyla başlamış ve Türkiye'ye ilk elektronik posta ABD'de bulunan Bilkent Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Levent Onural tarafından gönderilmiştir (Güvenir,2005).

Türkiye'de internet çalışmaları 1990'lı yıllarda başlamış olup 12 Nisan 1993'te TUBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu), ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi-TR-NET) işbirliği ile DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) projesi kapsamında Türkiye'de internet bağlantısı sağlanmıştır ve 1994 yılında kurumlara ve firmalara internet hesapları verilmeye başlanmış, Bilkent Üniversitesi (Eylül 1995), Boğaziçi Üniversitesi (Kasım 1995) ve İstanbul Teknik Üniversitesi (Şubat 1996) bağlantıları yapılmıştır (Güvenir, 2005; Çakır, 2007). İnternetin Türkiye'de ortaya çıkması 12 Nisan tarihi olarak kabul görmüş, 8-21 Nisan haftası ülkemizde internet haftası olarak ilan edilmiş ve üniversiteler ilk web sitelerini yapmışlardır (Yılmaz, 2006).

Ulusal İnternet Altyapı Ağı (TURNET) 1996 yılında çalışmaya başlamış, 1997'de Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) üniversitelerde kullanılmış ve akademi daha hızlı çalışma imkânına kavuşmuş olup 1999'da ticari ağ yapısında yaşanan değişiklikler sonrasında TURNET yerine TTnet (Türk Telekom Net) adında yeni bir oluşum ortaya çıkmış ve 2000'li yılların başlarında ticari kurumlar TTnet'i, akademik kuruluşlar ise ULAKNET'i kullanarak internet bağlantısını yüksek hızla sağlamışlardır (Arısoy, 2009; Yıldız, 2010; Alaçam, 2012; Beyatlı, 2012).

Günümüzde ülkemizde devlet ya da özel sektör işlerini internet üzerinden yapmaktadır. E-devlet uygulaması gün geçtikçe büyümekte bakanlıkların hepsi işlemlerini E-devlet portalına taşımaktadır. E-devlet; devletin kendi iç işleyişinde ve sağladığı hizmetlerde bilişim teknolojilerinin kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Şataf, Çiçek, & Dikmen, 2014). İnternetin yaygınlaşması bürokrasideki yükü azaltmakta ve işlemlerin daha hızlı yapılmasını sağlamaktadır. Bireysel olarak ise internet üzerinden alışveriş yapılmakta, ülkemizin en ücra köşesinde yaşayan insanlar internet vasıtasıyla istediği ürünlere ulaşabilmektedir. Sosyal medya sayesinde iletişim farklı bir yöne evrilmekte ve iletişim kolaylaşmaktadır.

Peker (2013) internet kullanımının dramatik bir şekilde arttığını ifade etmiştir. 2018 yılı itibariyle dünyada internet kullanankişi sayısı 4,021 milyardır. Dünyanın %53'ü internet kullanıcısıdır. Ortalama bir internet kullanıcısı internet destekli cihaz ve hizmetleri kullanarak günde yaklaşık altı saatini internette geçirdiği tespit edilmiştir. İnternet kullanıcılarının nüfus oranlarına baktığımızda Kuzey Avrupa'nın yüzdesinin yüksek olduğu görülmektedir. Kuzey Avrupa'nın %94'ü internet kullanıcısı iken, Orta Afrika internet kullanımının dünyada en düşük olduğu yerdir ve internet kullanım oranı %12'dir. 2018 yılında dünyada sosyal medya kullanıcı sayısı 3,196 milyar iken cep telefonu kullanıcı sayısı 5,135 milyardır (<https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>).

TÜİK'in Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye'de 2018 yılında internet abone sayısı 71,760,432 olurken düzenli internet kullanım oranı 16-74 yaş grubundaki bireylerde erkeklerin %76,3'ü, kadınların %61,9'u genel olarak ise %69,1'idir. Hanelerden internete ulaşım oranı %83,8 olmuştur. Ülkemizde internete erişim aracı olarak %98,7 ile en çok kullanılan araç cep telefonu/akıllı telefon olurken %37,9 ile taşınabilir bilgisayar (dizüstü, netbook v.) ikinci, %32,1 ile internete bağlanabilen televizyon (smart tv) üçüncü, %28,4 ile tablet bilgisayar dördüncü, %19,2 ile masaüstü bilgisayar beşinci ve %5,6 ile oyun konsolu (game console) altıncı sırada yer almaktadır (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028).

Problemlerli internet kullanımı (PİK) nedir?.

Chou vd., (2005) internet kullanımının okullarda ve toplumda kullanımının dikkat çekici bir şekilde arttığını, öğrencilerin sadece akademik anlamda değil farklı alanlarda da interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. İnternetin aşırı veya uygunsuz kullanımı, akademi dünyasında ve popüler medyada artan ilgi konusu olmuştur (Shaw & Black, 2008). İnternet 1990'lı yılların ortalarında erken yaygın kullanılmaya başlanmış ve internet bağımlılığı;

bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi için önemli etkileri olan psikolojik bozukluk olarak tanımlanmıştır (Paska & Yan, 2011).

İnternet bağımlılığı terimi ilk kez Ivan Goldberg tarafından, 1995 yılında bağımlılık terimini açıklayan “İnternet Bağımlılığı Bozukluğu” adında bir liste oluşturularak kullanılmıştır (Flisher, 2010). Goldberg (1996) internet bağımlılığı bozukluğunun kriterlerini aşağıdaki ölçütlere göre açıklamaktadır.

On iki ay içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan, aşağıdakilerden üç veya daha fazlası tarafından ortaya konduğu gibi klinik olarak önemli bir bozulma veya rahatsızlığa yol açan, uygunsuz internet kullanımı problemleri internet kullanımı olarak tanımlanmaktadır.

1. Aşağıdakilerden herhangi biri ile tanımlandığı şekilde tolerans oluşması:

- a. Memnuniyeti sağlamak için İnternette belirgin bir şekilde artan zaman süresine duyulan ihtiyaç
- b. İnternette aynı süre kullanılmaya devam edildiğinde belirgin bir şekilde azalmış etki

2. Aşağıdakilerden herhangi birinin gösterdiği gibi yoksunluk gelişmesi

Ağır ve uzun süreli internet kullanımının bırakılması veya azaltılması aşağıdakilerden en az iki ya da daha fazlasının birkaç gün ile bir ay içinde ortaya çıkması ve kişilerin bunlardan dolayı sosyal, mesleki veya diğer önemli işleyiş alanlarında rahatsızlık duyması veya bu alanlarda bozulmaya neden olması.

- a. Psikomotorajitasyon
 - b. Kaygı
 - c. İnternette neler olduğuna dair takıntılı düşünceler
 - d. İnternetle ilgili fanteziler ve hayaller
 - e. Parmaklarda gönüllü veya istemsiz bir şekilde yazma hareketleri
 - f. Yoksunluk belirtilerini hafifletmek ya da önlemek için internete bağlanma
3. İnternet kullanımı genel itibarıyla düşünül olduğünden daha fazla
 4. İnternet kullanımını azaltmak ya da kontrol etmek için ısrarcı bir istek ya da başarılı olmayan çabalar
 5. İnterneti kullanımıyla ilgili faaliyetlerde çok fazla zaman harcanmak
 6. İnternet kullanımından dolayı önemli sosyal, mesleki veya eğlence aktiviteleri bırakılmakta veya azaltılmakta
 7. İnternet kullanımı nedeniyle ortaya çıkmış ya da aşırı olması muhtemel kalıcı veya tekrarlayan fiziksel, sosyal, mesleki veya psikolojik bir probleminin olmasına rağmen, internet kullanımı devam etmekte

Kandell (1998, s.11) İnternet bağımlılığını, “İnternete psikolojik bağımlılık ve (1) İnternet ile ilgili faaliyetlere kaynakların artan yatırımları, (2) çevrimdışı durumdayken nahoş duyguların (örneğin endişe, depresyon, boşluk), (3) çevrimiçi olmanın etkileri ve (4) sorunlu davranışların inkâr edilmesi” şeklinde belirtmektedir.

Griffiths (2000, s.211-212) teknolojik bağımlılıkları işlevsel olarak insan-makine etkileşimini içeren davranışsal bağımlılıklar olarak belirtmekte ve bu bağımlılığı şu şekilde açıklamaktadır:

1. Dikkat çekme (Saliency): Belirli bir faaliyet kişinin hayatındaki en önemli etkinlik olduğunda ve onun düşüncesine hükmettiğinde gerçekleşir.
2. Duygudurum Değişikliği (Mood Modification): İnsanların belirli bir faaliyete katılmalarının bir sonucu olarak bir başa çıkma stratejisi olarak görülmektedir.
3. Tolerans (Tolerance): Önceki etkilerin elde edilmesi için belirli bir aktivitenin artan miktarlarının gerekli olduğu süreçtir. Başka bir şekilde belirtmek gerekirse; kişiye daha önce yapmış olduğu bir aktivitede yeterli gelen miktar artık yeterli gelmemekte ve kişi bu miktarı arttırmak istemektedir.
4. Yoksunluk Belirtileri (Withdrawal Symptoms): Bir faaliyetin aniden kesildiği veya azaldığı durumlarda ortaya çıkan fiziksel etkilerdir. Bu etkiler rahatsızlık verici etkilerdir.
5. Çatışma (Conflict): Bağımlının ve etrafındakilerin arasındaki çatışmaları veya belirli bir faaliyetle ilgilenenlerin kendi içlerinde çıkan ruhsal çatışma ifade eder.
6. Nüksetme (Relapse): Yinelenen belirli aktivitenin daha önceki kalıplarına tekrar tekrar tersine dönme eğiliminin ve bağımlılığın yüksekliğinin tipik olan en aşırı kalıplarının bile, yıllarca süren yoksunluk veya kontrollerden sonra hızla geri yüklenme eğilimidir.

Beard ve Wolf (2001) problemlili internet kullanımını bir insanın hayatında psikolojik, sosyal, okul ve/veya iş zorluğu yaratan İnternet kullanımı olarak tanımlamışlardır. İnternet bağımlılığı kavramı açıklanırken bu bağımlılığa benzer hastalık olarak patolojik kumar oynamanın ileri sürüldüğü görülmektedir (Öztürk, Odabaşoğlu, Eraslan, Genç, & Kalyoncu, 2007).

Young (1998) internet kullanımının patolojik yapısına en uygun görülen DSM-IV'teki Patolojik Kumar Oynama kriterlerini esas alarak problemlili internet kullanımı ile ilgili 8 maddelik yeni bir tanı ölçütü geliştirmiştir. Bu kriterlerin beşine veya daha fazlasına “evet” diyen katılımcılar problemlili internet kullanıcıları olarak kabul edilmiştir:

1. İnternete bağlı kalma süresi
2. İstenilen memnuniyeti sağlamak için interneti giderek artan sürelerle kullanma ihtiyacı

3. İnternet kullanımını kontrol etmek, kesmek veya durdurmak için tekrar tekrar başarısız çabalar gösterme
4. İnternet kullanımını azaltmaya veya durdurmaya çalışırken huzursuz, karamsar, depresif veya huzursuz hissetme
5. İlk başta amaçlandığından daha uzun süre çevrimiçi kalma
6. İnternet nedeniyle önemli ilişki, iş, eğitim veya kariyer fırsatını kaybetme riskini alma
7. İnternete katılımın derecesini gizlemek için aile üyelerine, terapisteye veya başkalarına yalan söyleme
8. İnterneti problemlerden kaçma veya disforik bir rahatlama yöntemi olarak kullanma

Suler (1999) kişinin internete olan tutkusunun sağlıklı, problemlili olarak bağımlılık geliştirdiğini veya aralarında bir yerde olduğunu ve kişinin o sürekliliğin neresinde kaldığını belirlemede çeşitli faktörlerin etkileşimde olduğunu belirtmektedir. Kişinin siber faaliyetlere olan bağlılığının sağlıklı veya sağlıksız niteliklerini ve bu faaliyetlerin kişinin ihtiyaçları üzerindeki etkisini netleştirmeye yardımcı olabilecek sekiz kriter belirlemiştir. Kriterler şunlardır;

1. İnternet faaliyeti tarafından ele alınan ihtiyaçların sayısı ve türleri. İhtiyaçlar fizyolojik, içsel, kişilerarası ve manevi olabilir. İnternete ne kadar çok ihtiyaç duyulursa, siber alandaki kişi o kadar gayretli olur.

2. Temel yoksunluk derecesi. Kişinin internet kullanım ihtiyacı engellenir, reddedilir veya ihmal edilirse, kişinin ihtiyacını istediği yerde yerine getirme eğilimi o oranda yoğun olur. İnternete kolay erişildiği için bu istekler kolay bir şekilde karşılanmaktadır.

3. İnternet faaliyetinin türü. İnternet kullanımının sosyal ve sosyal olmayan yanları vardır. Farklı internet aktiviteleri, farklı ihtiyaçları etkilemelerine göre büyük ölçüde değişebilir. Çeşitli özellikleri birleştiren ortamlar daha geniş bir ihtiyaç yelpazesine hitap edebilir ve sonuç olarak daha büyüleyici olabilir.

4. İnternet faaliyetlerinin kişi üzerindeki etkisi. Sağlık ve hijyen, işyerinde başarı, arkadaş çevresi ve aile ile ilişkiler internete bağlı olarak bozulmuş olabilir. İnternete bağlı ne kadar bozuldukları patolojinin derinliğini ortaya koyar.

5. Kaygıya dönük kişisel duygular. Artan depresyon, hayal kırıklığı, yabancılaşma, suçluluk ve öfke duyguları patolojik internet kullanımının uyarıcı işaretleri olabilir. Kişi bu duyguları siber yaşam ya da kişisel yaşamla ilişkilendirebilir. Genel olarak aşırı internet kullanımından kaynaklanmaktadır.

6. İhtiyaçların bilinçli farkındalığı. Bastırılmış ihtiyaçların ve isteklerin internet ortamında giderilmeye çalışılması katarsisle alakalı bir faaliyettir. İhtiyaçlar gerçekten karşılanmadığında sonsuza kadar bu işlem tekrar etmektedir. Açıkça inkâr, bağımlılığı

geleştiren nedenler hakkında içgörü eksikliğini gösterirken, kişinin interneti aşırı kullandığını kabul etmesi iyileşmeye doğru bir adım olabilir.

7. Tecrübe ve katılım aşaması: İnterneti kullananlar siber alanın sunduğu büyüleyici fırsatlardan etkilenebilir. İnternet kullanımında tecrübe sahibi olan kullanıcılar, internetin gerçek hayata yönelik kişinin ihtiyaçlarını gidermeği gerçeği ile karşılaştıklarında kullanımı azaltmakta ve gerçek dünyaya dönmektedirler.

8. Gerçek yaşamın ve sanal yaşamın denge ve uyumu. İnternetin ideal kullanımında kişinin gerçek yaşamıyla sanal yaşamı arasında denge vardır. Kullanıcının ailesi, arkadaşları ile olan yaşantısı ve internet etkinlikleri arasında uyum vardır. Patolojik internet kullanımı, kişinin gerçek yaşamından yalıtılmış sanal bir yaşantıdır.

Problemlerli internet kullanımının birey üzerinde etkileri düşünüldüğünde; birey üzerinde psikolojik kökenli etkilerinin olduğu, bireyde depresyon, öfke nöbetleri ve bağımlılık gibi psikolojik rahatsızlıklar meydana getirdiği, bireyin günlük yapması gereken aktiviteleri gerçekleştirmemesi, problemlerli internet kullanımı yüzünden uyumak ve dinlenmek için ayrılan zaman diliminin azalması ve buna bağılı olarak dikkat eksikliği yaşanması, ayrıca fiziki olarak çeşitli omurga rahatsızlıklarına (bel-boyun fitiği, duruş bozukluğu), görme bozukluklarına yol açtığı ve uzun süre hareketsizlik nedeniyle bireyde aşırı kilo problemlerine neden olduğu görülmektedir.

Akademik GÜdülenme

GÜdülenme (motivasyon).

Günlük yaşamda davranışların oluşmasında etkili olan birçok etken vardır ve bu etkenler içten veya dıştan yani kişisel özelliklerden ya da çevreden kaynaklanan çeşitli etkenlerden etkilenebilmektedir (Akbaba, 2006). Güdü bir davranışın başlamasına neden olan ve bu davranışa yön veren ve süreklilik sağlayan içsel (bireye ait) bir güç şeklinde belirtilmektedir (Aydın, 2004). Güdü; kişinin isteklerini, ihtiyaçlarını, dürtülerini ve ilgilerini kapsarken; açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik güdülere dürtü denir ve güdüler organizmayı harekete geçirip bir hedefe yöneltir (Cüceloğlu, 2010).

Güdü, insanı herhangi bir fiili gerçekleştirme için harekete geçiren güç ya da uyarıcı şeklinde tanımlanabilir (Calp, 2013, s.41). Güdü, davranışa enerji ve yön verici güçtür; organizmayı etki altına alan bu güç hedeflenen bir şey için bireyi çalışmaya yönlendirmektedir (Selçuk, 2001). Güdü hakkında yapılan tanımlara baktığımızda güdünün; insanda var olan enerjiyi oluşacak bir davranış ortaya koymak adına harekete geçirdiği, o hareketin yönünü belirlediği ve organizmayı etkileyerek içsel bir süreçten geçerek organizmayı amaca doğru götürdüğü söylenebilir.

Güdülenme, hayatın birçok alanında başarılı olmak için gereken asıl öğelerdendir (Aypay & Eryılmaz, 2011). Yazıcı (2018) güdülenmenin karmaşık ve kapsamlı bir konu olduğunu ve yalnız doğuştan getirilen eğilimlerle açıklamanın zor olduğunu belirtmektedir. Güdülenme, motivasyon kelimesi ile ülkemizde eşanlamı olarak kullanılmaktadır. Motivasyon terimi Latince “movere” kelimesinden gelir yani “hareket etmek” anlamına gelir ve bu hareket kavramı hem bilimsel olarak hem de bizi harekete iten ve görevlere olan bağlılığımızı sürdüren bir güç olarak motivasyon kavramlarına yansır (Ertem, 2006; Axler, 2008). Güdülenme, karmaşık bir psikolojik fenomendir; bu nedenle, genel olarak kullanılan bir güdülenme tanımı bulunmamaktadır (Rowell & Hong, 2013).

Güdülerin kaynağını ihtiyaçlar oluşturur. İhtiyaç, organizmada herhangi bir şeyin eksikliğidir. İhtiyacın farkına varmak dürtü, dürtünün sonucu güdü açığa çıkar, kişiyi ihtiyacını giderecek bir hedefe yönelik harekete geçirir ve bu durumda güdülenme oluşur. Hedef güdülenen kişinin ulaşmak istediği olarak tanımlanır ve formülasyon şu şekildedir:

İhtiyaç \Rightarrow Dürtü \Rightarrow Güdü \Rightarrow Güdülenme \Rightarrow Öğrenme \Rightarrow Hedef (Akbaba, 2010)

Schunk (1990) belirlenen bir gayeye dönük davranış sürecine yönelmeyi, o davranış sürecini sürdürmeyi güdülenme olarak tanımlamaktadır. Yeşilyaprak (2016) çalışılacak konuya, yapılan faaliyetlere ilgi duymak, istemek ve çaba göstermeye hazır hale gelmeyi güdülenme olarak belirtmektedir. Güdülenme davranışa amaç, yön ve enerji veren şeylerle ilgilidir; yapılan eylemin neden yapıldığı konusunu ele alır (Axler, 2008; Cüceloğlu, 2011). Güdülenme, organizmayı eyleme yönelten ve eylemi yönlendiren içsel uyarılma durumu ya da başka bir deyişle kişide bulunan enerjiyi belirli bir amaca yönlendiren davranışları için gösterilen bilinçli veya bilinçsiz gerekçeler şeklinde belirtilmektedir (Budak, 2000).

Akbaba (2006) güdülenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli bir ön şart olarak belirtmektedir. Güdülenmenin gerçekleşmesi için kişisel özellikler, çevre, biliş ve başka faktörlerin birbirini etkilemesi gerekmektedir (Fidan, 1985). Güdülenme, başka bir tanımda kişinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere belirli bir amaç için davranışlar üretmesine, amacına ulaşmak için gayret göstermesine işaret edilmesi şeklinde belirtilmiştir (Ülgen, 1997).

Güdülenme içsel ve dışsal güdülenme şeklinde iki türe ayrılır.

1. İçsel Güdülenme: İçsel güdülenme, bir etkinliği içten gelen bir istekle haz duyup ve hoşlanıp yapıp sonuca ulaşmak şeklinde tanımlanabilir (Calp, 2013). İçsel güdülenme, organizmanın isteğiyle başlayan ilginç ve eğlenceli bulunduğu için yapılmak istenilen davranışlar olarak belirtilmektedir (Deci & Ryan, 2000). Kişi doyuma ulaşmak için başarmak istiyorsa, bunun içsel güdülenme olduğu söylenebilir (Akbaba, 2006). Uygun olan güdülenme

tarzı içsel güdülenmedir çünkü kontrol kişidedir (Yazıcı, 2018). İçsel güdülenme, içsel tatminleri için bir faaliyetin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmakta ve içsel olarak güdülenildiğinde; kişi dış uyaranlar, baskılar veya ödüller yüzünden değil, eğlenmek veya meydan okumak için harekete geçer (Ryan & Deci, 2000).

2. Dışsal Güdülenme: Dışsal güdülenme, bir şeyi araçsal değeri için yapmaktır. İçten gelen beğeni, eğlenme gibi duygularla değil; ödül, baskı gibi bireyin dışında gelişen duygularla yapmaktır (Ryan & Deci, 2000). Dışsal güdü, bireyin dışından gelen etkileri içerir (Akbaba, 2006). Dışsal güdülenmede verilen bir görevin yapılması veya görevin sonuca ulaşmasında başka birisinden alınacak ödüllerin etkili olması durumu vardır (Aydostlu, 2005). Yazıcı (2018) davranışın nedenselliğinin kişinin dışında yani çevrede olduğunda dışsal güdülenmenin gerçekleştiğini belirtmektedir.

Güdülenme konusu farklı araştırmacılar tarafından ele alınmış ve bu konuda birçok yaklaşım bulunmaktadır. Günümüzdeki güdülenme kuramlarının çoğu, insanların davranışlarının beklenen sonuçlara veya amaçlara neden olacağına inandıkları ölçüde davranışları başlattığını ve sürdürdüğünü düşünmektedir (Deci & Ryan, 2000). Güdülenmenin karmaşık ve kapsamlı yapısı, birçok farklı güdülenme kuramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ceylan, 2016).

Güdülenmenin ne olduğu konusunda farklı tanımlar yapılmıştır. Güdülenme; bir süreç sonucunda ortaya çıkmaktadır. Güdülenmeyi sürecinin kaynağını ihtiyaçlar oluşturmaktadır. İhtiyacın ortaya çıkışını organizmada dürtüler izlemektedir. Organizmanın dürtünün varlığı güdüye yol açmaktadır ve güdünün bir amaca yönelmesi sonucu güdülenme meydana gelmektedir. Bireyin kendi isteği ile içsel bir süreç olarak ortaya çıkardığı güdülenme türünün içsel güdülenme, bireyin dış dünyanın etkisi altında kalarak oluşan güdülenme türünün ise dışsal güdülenme olduğu söylenebilir.

Güdülenme kuramları.

Öğrenme kuramları öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini belirtirken, bu bağlamda güdülenme kuramlarıda öğrenme kuramlarından etkilenerek meydana gelmiştir (Akbaba, 2006). Güdülenme konusu öğrenme konusunda temel sayılan kuramların içinden çıkmıştır. Araştırmamızda temel güdülenme kuramları ana çerçevesi içinde belirtilmeye çalışılacaktır.

Güdülenme kuramları dört genel yaklaşım içerisinde incelenmiştir:

1. Davranışçı Yaklaşım
2. Sosyal Öğrenme Yaklaşımı
3. İnsancıl (Hümanistik) Yaklaşımlar

4. Bilişsel Yaklaşımlar

Davranışçı yaklaşım.

Davranışçılar, insanlar üzerinde yapılamayacak çalışmalarını hayvanlar üzerinde deneylerle yapmışlardır. Deneysel şartların daha kolay kontrol altına alınması bu çalışmalarda etkili olmuş, hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalar bu nedenle yaygınlaşmıştır. Hayvanların davranışları davranışçı psikologlar tarafından izlenmiş ve öğrenmede güdünün etkilerine ulaşılmıştır; bu etkileri insanlar üzerinde de uygulamaya yönelmişlerdir (Karahan & Sardoğan, 2004; Açıkgoz, 2007).

Davranışçı yaklaşım organizmanın gözlenebilen ve bilimsel olarak ölçülebilen yanını araştırmış, davranışı oluşturan bilgilere bu şekilde ulaşmışlardır (Yanbastı, 1996; Karahan & Sardoğan, 2004; Akbaba, 2010; Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012). Davranışçı kuramcılar, insan davranışlarının ortaya çıkmasında asıl etken içsel zihinsel süreçten daha çok dışsal çevre olduğunu ve kişinin sürekli dışsal uyanların etkisi altında olduğunu belirtmektedir (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012; Yazıcı, 2018). Davranışçılar için öğrenme süreci yani öğrenme anı değil öğrenmenin sonucu daha çok önemlidir. Bu yüzden davranışçı öğrenme yaklaşımına “ürüne ağırlık veren öğrenme yaklaşımı” adı da verilmektedir (Akbaba, 2010). Davranışçı yaklaşım, uyarıcı-tepki arasında olan bağın sürecine incelemektedir (Çelen, 2017). Davranışçılar, çevreden gelip organizmayı etkileyen uyarıcıları ve uyarılma olduktan sonra ortaya çıkan tepkileri inceledikleri için davranışçılara “uyarıcı-tepki psikologları” da denilmektedir (Yanbastı, 1996).

Davranışçı psikolojide pekiştirme kavramı önemli bir yer tutmaktadır ve güdülenmede, güdülenmenin artmasında etkisi büyüktür (Ünal, 2013). Pekiştirme, yeni bir tepkinin bir uyarı ile sürekli bağlantılı olup o tepkiyi güçlendirmesine denilmektedir (Yanbastı, 1996). Edinilen davranışlar, davranış potansiyeli içinde pekiştirmeyle oluşan devamlı değişikliklerdir ve pekiştirme teknikleri kullanılarak davranış istenilen yönde gelişmektedir (Karahan & Sardoğan, 2004).

Güdülenmenin kökeninde dürtüler vardır ve bu dürtüler doğal dürtü (açlık, susuzluk) ve edinilmiş dürtüler (onay ve başarı) olarak ikiye ayrılır (Yanbastı, 1996). Davranışçı yaklaşıma göre öğrenmenin gerçekleşmesi dıştan gelen uyanlara bağlanır ve güdülenmenin gerçekleşmesinde de dışsal uyanlar etkili olmaktadır (Akbaba, 2006). Davranışçılar güdülenmeyi kısaca ödül ve uyanla açıklamaktadırlar (Yazıcı, 2018).

Davranışçı yaklaşımın güdülenme tanımına baktığımızda organizmanın otomatik davranışlar sergilediğini ve buna bağlı olarak da güdülenmenin içsel bir süreçten bağımsız

olarak dışsal etkiler sonucu ortaya çıktığı görülmektedir. Davranışçı yaklaşımda güdülenmenin oluşumunda koşullanma üzerinde durulması gereken bir konudur ve önemli bir tutmaktır. Uyarıcı-tepki ardışıklığı neticesinde devamlılığın olduğu davranış şekillenmesine koşullanma adı verilmektedir; koşullanma klasik ve edimsel olarak iki bölüme ayrılmaktadır (Burger, 2004/2016; Çelen, 2017).

Klasik koşullanma.

Klasik koşullanma teorisini ortaya çıkaran kişi Rus fizyolog Ivan P. Pavlov olmuştur ve deneysel yönden ilk incelenen koşullanma türü olduğu için "Klasik Koşullanma" olarak adlandırılmıştır (Akbaba, 2010). Pavlov deneylerinin önemli bir bölümünü köpeklerin koşullanmalarına yönelik yapmıştır. Yapmış olduğu deneylerden birisinde denek olan köpeğin boş yemek tabağını gördüğünde sanki yemek veriliyormuş gibi salyasının aktığını fark etmiştir ve köpekler üzerinde koşullanma çalışmalarını yapmaya başlamıştır (Karahan & Sardoğan, 2004; Cüceloğlu, 2011).

Herhangi bir tepki oluşturmayacak nötr uyarıcıyla (zil sesi) koşulsuz uyarıcı(et) birlikte verilerek oluşan koşullu tepki(salya), nötr uyarıcı tek verildiğinde de doğal ve otomatik olarak koşullu tepki oluşturur ve bu sürece klasik koşullanma denmektedir (Senemoğlu, 2010). Otonom sinir sistemine yönelik klasik koşullanma yöntemleri kullanılarak deneyler yapılmıştır ve sonuç olarak her otomatik fizyolojik fonksiyonun koşullanabileceği tespit edilmiştir (Cüceloğlu, 2011). Klasik koşullanmanın oluşumunda pekiştirme bulunmamaktadır, uyarıların kendi aralarında değişim süreci vardır ve bu sürecin yapışıklık ilkesine bağlı olduğu görülmektedir (Çelen, 2017).

Klasik koşullanmayı incelediğimizde deneysel bir yöntem kullanıldığı görülmektedir. Hayvanlar üzerinde yapılan deneyler sonucunda ulaşılan genellemeler bu koşullanma türünün temelini oluşturmaktadır. Klasik koşullanmada organizmaya zil sesi gibi etkisiz bir uyarıcıyla beraber et gibi şartsız bir uyarıcının beraber verilmesi sonucu ortaya çıkan şartlı bir tepki yani salya bu koşullanmanın özünü oluşturmaktadır. Klasik koşullanmanın oluşum sürecinde organizmanın etkin olmadığı görülmektedir.

Edimsel (Operant) koşullanma.

Skinner tepkisel ve edimsel olmak üzere iki koşullanmanın olduğunu belirtir ve bu görüşü nedeniyle geleneksel uyarıcı-tepki psikologlarına karşı edimsel koşullama yaklaşımını geliştirmiştir (Karahan & Sardoğan, 2004; Senemoğlu, 2010). "Skinner Kutusu" olarak isimlendirilmiş olan ve farenin kutunun içindeki manivelaya basarak yiyecek elde etmesi üzerine yapılmış bir deneyle edimsel koşullanma ortaya çıkmıştır (Akbaba, 2010). Öncesinde

ortaya çıkmamış bir davranışın yeni bir uyarıcı ortamında ortaya çıkma imkânı bulması edimsel koşullanmanın temelini oluşturmaktadır (Cüceloğlu, 2011).

Klasik koşullanma ve edimsel koşullanmayı birbirinden ayıran en önemli özellik, klasik koşullanmada organizma pasif durumdayken edimsel koşullanmada ise aktif durumdadır (Yanbastı, 1996). Edimsel koşullanmada uyarıcıyı görmek çok zordur ve tepkiler tesadüfi olarak gelişir, istenilen tepki gelmedikçe pekiştirici verilmez, öğrenme tepkinin başarılı olması yani sonucun sonraki davranışları etkilemesi ile olmaktadır (Akbaba, 2010). Edimsel koşullanmada, uyarıcı tepki sonucu ortaya çıkmaktadır yani klasik koşullanmanın(uyarıcı-tepki) tam tersi olacak şekilde oluşmaktadır (Senemoğlu, 2010). Edimsel koşullanmada, geribildirimle beraber davranışın farklılaşması ya da şekillenmesi sürecinin olduğu görülmektedir (Çelen, 2017).

Edimsel koşullanmada organizmanın davranışı gerçekleştirmesi sürecinde uyarıcıların rolünün fazla olmadığı, organizmanın etkin olduğu ve pekiştiricilerin, ödüllerin bir davranışı gerçekleştirmede çok önemli olduğu görülmektedir. Edimsel koşullanmada ortaya çıkan olumlu sonuçların davranışı yapma sıklığını arttırdığı olumsuz sonuçların ise ortaya çıkan davranışın tekrar edilmesini zorlaştırdığı görülmektedir. Edimsel koşullanmada güdülenmenin organizmanın ödüle yüklenen anlamla eşdeğer olduğu söylenebilir.

Sosyal öğrenme yaklaşımı.

Sosyal öğrenme yaklaşımı, Albert Bandura tarafından çıkarılmıştır ve bu yaklaşım için gözlem yoluyla öğrenme şeklinde bir adlandırma da yapılmaktadır ayrıca davranışçı yaklaşımın kavramlarıyla beraber içsel zihin süreçlerde bu yaklaşımda değerlidir (Akbaba, 2010). Bu yaklaşımda güdülenme, davranışın nasıl ortaya konup, sürdürülmesiyle ilgilidir ve geleceğe yönelik beklentiler güdülenmenin kaynaklarından birisi oluşturmaktadır (Yazıcı, 2018).

Gözlem yaparak öğrenme, tek bir kişinin faaliyetlerini temel olarak tekrar etmek değil aynı zamanda çevredeki olayları bilişsel yönden işlemeye elde edilen bilgidir (Senemoğlu, 2010). Başka birisine karşı olan davranışımız aslında o kişinin bize olan davranışının bir sonucudur, bunun tersi de geçerlidir ve dışsal bir pekiştirme olmadığı zaman insanlar kendi pekiştirmelerini oluştururlar bunu davranış-çevre-davranış etkileşimi denmektedir (Burger, 2004/2016).

İnsanlar davranışları farklı durumlarda öğrenmede katı değildir; davranışlar, çevre ve bireysel etkenler içerisinde üçlü ve karşılıklı belirleyicilik modeli vardır; iki önemli çevresel güç ise rastlantısal olaylar ve karşılaşmalardır (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012). Otomatik

bir davranış yerine düşünme sonucu ulaşılmış bir davranış söz konusudur ve insanın çevresi ile dinamik ilişki içerisinde olduğu görülmektedir (Çelen, 2017). Bandura; öğrenmede düşüncenin önemli olduğunu belirtmekte, taklidin ve gözleyerek öğrenmenin çocukların öğrenmesinde önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir (Selçuk, 1994). Sosyal öğrenme kuramının eğitim açısından uygulanabilir pek çok ilkesi bulunmaktadır (Senemoğlu, 2010).

Öğrenme, pekiştirmeye ihtiyacı olmadan devamlı oluşur; bilgiye gerek duyulduğunda ise gözlenebilir davranış ortaya çıkmaktadır çünkü öğrenme ve performans aynı değil yani farklıdır (Senemoğlu, 2010). İnsanlar çevrelerinde görmüş olduklarını kendi zihinlerinde imgeler haline getirirler, buna sembolleştirme kapasitesi denir ve gelecekte olabilecekleri ise önce zihinde gerçekleştirip sonra davranışa dökerler buna da öngörü kapasitesi denmektedir (Akbaba, 2010). Dolaylı yaşantılar gözlem yoluyla öğrenmeyi sağlar, iyi örnekler davranışın yapılma olasılığını artırır bu dolaylı pekiştirme ayrıca pekiştirme davranışı güdüliyorsa dolaylı güdülenme ortaya çıkar ve olumsuz bir sonuç ise dolaylı cezaya yol açar (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012).

Kişi yaşamadığı duyguları başka birisinden görerek öğrenmiş olabilir buna dolaylı duygu, kişinin karşılaşılan zorluklara karşı başarılı olup olmama ihtimali veya başarılı olacağına yönelik kendisi için inancına ise öz-yeterlilik denir (Akbaba, 2010). Kişinin kendi davranışlarını değerlendirip, kendi değer yargılarıyla uygun hale getirmesi yani davranışlarını denetlemesi, etki etmesi ve yönlendirmesidir; çünkü insanlar davranışlarını kendileri hazırlarlar ve buna öz düzenleme denmektedir (Senemoğlu, 2010).

Sosyal öğrenme yaklaşımına bakıldığında öğrenme davranışının ortaya çıkmasında pekiştirme, öz-düzenleme ve öz-yeterlilik kavramları önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal öğrenmede davranış ve çevre arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Dolaylı yaşantılar öğrenme üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere sahiptir. Pekiştirmeler davranışların güdülenmesinde etkindir. Yaşantılar ve gözlem davranışların ortaya çıkmasında, davranışın devam etmesinde veya davranışın sönmesinde büyük etkilere sahiptir.

İnsancıl (Hümanistik) yaklaşım.

İnsancıl yani hümanistik yaklaşım, temelini birçok kaynaktan almasına karşın iki alandan daha çok faydalanmıştır bunlar; varoluşçu felsefe ve Maslow-Rogers başta olmak üzere Amerikalı bazı psikologların yapmış oldukları çalışmalardır (Burger, 2004/2016; Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012). Psikanalist ve davranışçılara tepki olarak ortaya çıkmış bu yaklaşım, insanı yaşadığı zaman içerisinde ele alır, bu an geçmiş ve geleceği de kapsar ve insan bunlardan etkilenmektedir (Karahana & Sardoğan, 2004).

Davranışçılar ve bilişçilerin ardından üçüncü güç olarak isimlendirilmiştir, öğrenme yaklaşımından ziyade öğrenme ortamı üzerine bilgiler verilmiştir ve insan doğuştan iyidir, gücünü kendisinden almıştır, kendini gerçekleştirmek ister ve güvenilirdir (Akbaba, 2010). İnsancıl yaklaşımda, içsel güdülenme kaynakları önemlidir. Kişinin kendisini gerçekleştirmesi temel güdülenme kaynağıdır, kişi doğuştan güdülenmiştir ve kişinin gelişimine, büyümesine ve tüm potansiyelini etkili kullanmasına yol açan süreç güdülenmedir (Yazıcı, 2018).

İnsancıl yaklaşımda olması gereken dört ilke şunlardır; kişisel sorumluluk, şimdi ve burada, kişinin fenomenolojisi ve kişisel gelişimdir (Burger, 2004/2016). İnsancıl yaklaşımda kendini gerçekleştirme kavramının önemli bir yeri vardır. Maslow; Goldstein ve Adler'in etkisinde kalarak bu kavramı geliştirmiş, davranışçı ve insancıl yaklaşım arasında köprü kurmuştur. Maslow'a göre insan mutluluğu aramaktadır ve insanın güçlü yönleri, mutlu ve iyimser yönleri yaklaşımın konularındandır (Yanbastı, 1996). Maslow iki tür güdüden bahseder; ihtiyaç duyulmuş bir şeyin eksikliği olan yetersizlik güdüsü ve bir ihtiyacın doyuma ulaşmasından ziyade artmasına sebep olan gelişim güdüsüdür ve bu iki güdü ihtiyaçlar hiyerarşisini ortaya çıkarmıştır (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012; Burger, 2004/2016).

İhtiyaçlar hiyerarşisinde bazı ihtiyaçların başka ihtiyaçlardan önce doyurulması gerekmektedir ve alt basamaklardaki ihtiyaçlar giderildiğinde üst basamaklar için hazır hale gelinir ama bu hiyerarşide bu basamakların tamamının karşılanması gerekmemektedir (Cüceloğlu, 2011; Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012). İhtiyaçlar hiyerarşisinde bazı basamaklara ulaşılamayabilir ya da bazı bazı basamaklar eksik kalabilir. Basamaklarının eksik kalması hiyerarşinin işleyişi bakımından büyük bir sorun oluşturmamaktadır.

İhtiyaçlar hiyerarşisinde insanın kişilik olarak geçirmiş olduğu olgunlaşma sürecinde sıralı bir biçimde hiyerarşik ihtiyaçlar ile çevresel temaslar ve uyumluluğun çok önemli olduğu belirtilmektedir (Yanbastı, 1996). Hiyerarşinin alt basamağındaki ihtiyaçların doyurulması diğerlerine göre aciliyet göstermekte, alt basamaklardaki güdüler doyurulduğunda üst basamakta olan güdülere birey hazır hale gelir (Burger, 2004/2016; Cüceloğlu, 2011). Alt basamaktaki ihtiyaçlar açlık, susuzluk ve korunmak gibi temel ihtiyaçlardır. Fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyaçları doyurulduğunda birey ait olma, sevmeye ve saygı ihtiyacına hazır hale gelmektedir (Yanbastı, 1996; Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012).

Hiyerarşinin en üst basamağına kadar olan ihtiyaçlar karşılanırsa bile kişi kendi içerisinde yeni bir hoşnutsuzluk ve rahatsızlık ortaya çıkmaktadır ve bu durumda kişiyi güdüleyen şey kendini gerçekleştirme gereksinimidir (Burger, 2004/2016; Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012). Kendini gerçekleştirme basamağına herkesin ulaşması zordur ve bu

basamağa ulaşan insanlar sadece ünlü ya da sanatçılar olmak zorunda değildir çünkü yaşamı anlamlı gören, hayatın tadını alan herkes bu basamağa ulaşabilir (Cüceloğlu, 2011). Maslow, kendini gerçekleştirme basamağına çoğu insanın ulaşamadığını belirtmektedir (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012).

Kendini gerçekleştiren insan; gerçekçi, kendisini ve çevreyi olduğu gibi kabul eden, spontan, ben merkezli olmayan, özel yaşama saygılı, bağımsız, insan ve nesnelere zevk alan, demokratik, şakacı, yaratıcı, derin ve anlamlı ilişki kurabilme özelliklerine sahiptir (Yanbastı, 1996). Sağlıklı bir öğrenme için iki durum vardır; birinci durum, öğrencinin önemli ve kıymetli olması ve ikinci durum ise öğretmenin özerk olmasıdır (Akbaba, 2010). Kendini gerçekleştiren insanı düşündüğümüzde bu insan her şeyi ile çevresine ve topluma örnek teşkil edecek bir yapıdadır. Öğrenci bakımından düşündüğümüzde diğer öğrencilere örnek olacak bir öğrencidir. Kendini gerçekleştiren insan profili duygusal, sosyal ve bilişsel anlamda kendisini yetiştirmiştir. Hiyerarşi bakımından düşündüğümüzde kendini gerçekleştirme bir insanın ulaşabileceği en yüksek ve en zor basamaktır.

Şekil 1. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi.

İnsancıl yani hümanistik yaklaşım genel olarak psikanaliz ve davranışçılıktan kendisini soyutlamış yeni bir yol olarak düşünülmektedir. İnsancıl yaklaşımda güdüler önemli bir yer tutmaktadır. Güdüler yaklaşımının ana gövdesini oluşturan ihtiyaçlar hiyerarşinin oluşmasında etkili olmuştur. İhtiyaçlar hiyerarşisinde alt basamaklarda daha çok insanın yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan şeylerden oluşurken üst basamaklarda ise toplumda çoğu insanın ulaşamadığı kendini gerçekleştirme gibi basamaklar vardır. İnsanın kendisini gerçekleştirme basamağına geldiğinde bu basamağa ulaşmasında içinde bir güdünün

olduğu görülmektedir. İnsancıl yaklaşım insanın doğumu itibariyle iyi olduğunu belirtmektedir.

Bilişsel yaklaşım.

Bilişsel yaklaşım; kişinin algılama, anımsama ve düşünme olmak üzere zihinsel olaylar daha önemlidir (Cüceloğlu, 2011). Bilişçiler; davranışın gözlenemeyen yanlarına odaklanıp, öğrenmenin akılsal olduğunu ve yalın-mekaniksel olarak açıklanmayacağını savunup öğrenmenin anlamlı, maksatlı ve etkin yanına değeri verirler (Akbaba, 2010). Bilişsel yaklaşım; kişinin çevresi, geleceği ile düşüncelerinin, öğretilerinin ve ülkülerinin neler olduğu konusuna eğilmektedir; ayrıca kişinin hisleri ve tutum tepkileri, düşünce ve inançları aracılığıyla biçimlenir (Karahana & Sardoğan, 2004).

Bilişsel yaklaşım, kalıtımı çevreden önemli görüp bütüncü bir düşünceyi savunurlar ve öğrenme oluşurken organizmada oluşan durum ve değışikleri olduğu gibi belirtmektedirler (Akbaba,2010). Yaklaşımında organizmaya öğrenme için deney yapılır “neyin neyle ilişki olduğunu algılar, anlar” ve tekrar teste sokulduğunda önceden algıladığı şeyleri anımsar ve davranış ona şekillenir (Cüceloğlu, 2011, s.162). Bilişsel yaklaşımın çok kullanılıyor olması ve güvenilir bulunmasının nedeni; ileri sürdüğu şeylerin çoğunu deneysel olarak test etmesidir (Corey, 2005/2008). Bilişsel yaklaşım, bireysel farklılığı kişinin bilgiyi işleme sürecindeki farklılığa dayandırmaktadır (Burger, 2004/2016).

Bilişsel yaklaşımın önemli temsilcilerinden birisi Edward Tolman'dır. Bilişsel yaklaşıma kazandırdığı iki önemli kavram bulunmaktadır. Bunlar; bilişsel harita ve gizil öğrenmedir. Tolman fareler üzerinde öğrenme deneyleri yapmıştır. Gizil öğrenmede öğrenme davranışı deney yapıldığında değil daha sonraki bir anda öğrenilenin ortaya çıkmasıdır. Bilişsel harita ise farenin deney anında öğrenme alanında yer alan şeylerin zihinde resimleme şeklinde yer edinmesidir (Cüceloğlu, 2011).

Bilişsel yaklaşımın bir diğer önemli ismi Aaron Beck'tir. Beck, insanların olayları algılamalarına ve yorumlamalarına bağlı olarak tepkilerinde ortaya çıktığını, bilişsel yapının de otomatik düşünceler, ara inançlar ve temel inançlardan oluştuğunu belirtir. Otomatik düşünceler, kişinin kendisi, çevresi ve geleceği ile ilgili iç konuşmasıdır. Ara inançlar, kişinin kendisi ve çevresi ile ilgili kural, davranış ve tahminleridir. Temel inançlar ise kişinin kendisi ile ilgili esas düşünceleridir (Karahana & Sardoğan, 2004).

George Kelly bilişsel yaklaşım içerisinde kişisel yapılar kuramını geliştirmiştir. Kelly, insanın benzerinin olmadığını söyler ve olayları yorumlamak, tahmin etmek için kullanılan bilişsel yapılara kişisel yapılar demektedir, bu yapıların da başka insanın yapısına da

benzemediğini belirtmektedir (Burger, 2004/2016). Kelly, kişinin davranışının hem gerçekliğe hem de kişilerin gerçeklik düşüncelerinden kaynaklandığını belirterek kâinatın gerçek olduğunu ama insanların kâinata yönelik yorumlarının farklılaştığını söylemektedir (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012).

Kelly, kişisel yapıların çift kutuplu olduğunu ve ilgili nesnelere kendi kişisel yapımıza göre gruplandırıldığını belirtmektedir (Burger, 2004/2016). Kelly'e göre kişinin doğal yapısı içinde içgüdü, psişik enerji ve güdülenme gibi kavramlar bulunmamaktadır çünkü insanın etkinlik yapması, hareket etmesi yaşamın bir parçasıdır ve güdülenme güncel bir konu değildir (Yazgan İnanç & Yerlikaya, 2012).

Bilişsel yaklaşımda öğrenme uyarıcı-organizma-tepki sırasıyla oluşur ve öğrenme algısal süreçte bir değişimdir, bu süreçte olup bitenler değerlidir. Bu görüşlerden dolayı bilişsel yaklaşıma "sürece ağırlık veren öğrenme yaklaşımı" adı da verilmektedir (Akbaba, 2010, s.24). Bilişsel yaklaşıma getirilen en önemli eleştiri ise bu yaklaşımın içerisinde bulunan görüşlerin genel bir düzen içerisinde bulunmamasıdır (Burger, 2006).

Atkinson tarafından oluşturulmuş olan kuramda, kişinin akademik olarak başarı beklentisinin temelinde içsel olarak güdülenmek ve yapılan işe yüklenen değer performansı etkilemekte, sonuç olarak kişide bir ödül beklentisi oluşmaktadır ve bu kurama beklenti-değer kuramı denmektedir (Brophy, 1999; Guo, Marsh, Parker, Morin, & Yeung, 2015). Güdülenmeyi çoğaltan şey yapılan işin sonunda ulaşılabilecek amacın güdüleyici bir değerinin olmasıdır. Ayrıca kişi çeşitli seçenekler arasında karşılaştırma yapıp önemli olan ve gerçekleşme ihtimali yüksek olan seçeneği seçmektedir (Açıkgöz, 2007). Bu yaklaşımda güdü, başarıya doğru gitme veya başarısız olma korkusu duyguları arasında oluşan bir çatışmada ortaya çıkar şeklinde tanımlanmaktadır (Aydın, 2010). Bir işe yönelik beklentiler ve yüklenen değer düşüncesinin birbirini desteklemesi, öğrenecek kişinin güdülenmesini artırır ve öğrenecek kişinin güdülenme seviyesi duruma yönelik beklenti ve değerler ölçütündedir (Saritepeci, 2018).

Bilişsel güdülenme kuramlarından olan başarı amaç kuramında, öğrencinin güdülenebilmesi ve başarıya yönelik göstermiş olduğu davranışlar uğraştıkları akademik çalışmaları yaparken kabullendikleri nedenler ve amaçlar düşünüldüğünde ortaya çıkmaktadır (Elliot, 1999). Amaç kuramında, davranış ve güdülenme kaynağı kişinin geliştirdiği amacdır. Ayrıca davranıştaki ısrar ve gayret amaç yöneliminden kaynaklanır. Amaç kuramı güdülenmenin kaynağını belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır ve öğrenme alanında kullanışlıdır (Aydın, 2010).

Bilişsel güdülenme kuramları konusunda son değineceğimiz kuram Bernard Weiner tarafından ortaya konmuş olan yükleme kuramıdır. Yükleme kuramı bilişsel güdülenmenin bilişsel açıklamasını oluşturmaktadır (Yazıcı, 2018). Yükleme kuramı, kişinin kendi başarısını altında yatan nedenleri kendisinin nasıl anlamlandırıdığını üzerine odaklanır ve elde edilen başarının veya başarısızlığın nedenlerine yönelik yüklemeler değerlidir (Aydın, 2010). Yüklemeler genel kurallar dâhilinde gerçekleşen bir süreçtir ama bu süreç gelişi güzel, karışık bir süreç değildir. Nedenleri bilmek ve ona göre yüklemeler yapmak kişinin davranışlarını daha iyi anlamamızı sağlamaktadır (Ünal, 2013). Başarının veya başarısızlığın ortaya çıkmasını çabaya yüklemek, ilerde gösterilecek çabanın ve güdülenmenin büyümesine neden olmaktadır (Kelecioğlu, 1992).

Bilişsel yaklaşımda deney ve zihin önemli bir yer tutmaktadır. Bilişsel yaklaşım açısından öğrenmede süreç değerlidir. Sürecin içerisinde olanlar bilişsel yaklaşım açısından değerlendirilmesi gereken bir konudur. Gizil öğrenme, bilişsel harita, temel inançlar, ara inançlar ve otomatik düşünceler yaklaşımda önemli kavramlardır. Bilişsel yaklaşım kendi içerisinde çok düzenli olmamakla beraber öğrenme ve güdülenme açısından birçok kurama sahiptir. Bu kuramlardan bazıları beklenti-değer, başarı amaç ve yükleme kuramlarıdır. Bu araştırmada güdülenme kavramı akademik güdülenme çerçevesinde incelenmiş ve öğrenme kuramları üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Güdülenme, genel öğrenme kuramları üzerinden açıklanırken akademik güdülenme daha çok bilişsel yaklaşım üzerinden açıklanmıştır.

ARCS modeli yaklaşımı.

Keller (2000) öğrencilerin güdülenmelerini sağlamak amacıyla dört kategorili bir model geliştirmiştir. ARCS modeli, güdülenme kavramlarından ve özelliklerinden faydalanarak dört kategoride oluşturulmuştur.

A- Attention(dikkat), R-Relevance(uygunluk), C-Cofidence (güven) ve S-Satisfaction (doyum) kavramlarının sentezine dayanmaktadır.

1) Dikkat (Attention): Öncelikle bir ders öğrencinin dikkatini çekmek zorundadır. Alt boyutları şunlardır:

- Algısal Uyarılma
- Araştırmaya Teşvik
- Dikkatin korunması

2) Uygunluk (Relevance): İkinci koşul öğrenciye uygun olmasıdır. Alt boyutları şunlardır:

- Hedefe Yönelme
- Uygun İlgi Alanı
- Öğrenci Tecrübesine Yakınlık

3) Güven (Confidence): GÜdülenme için gereken üçüncü şart güvendir. Alt boyutları şunlardır:

- Başarı Beklentisi
- Başarı Olanağı
- Kişisel Sorumluluk

4) Doyum (Satisfaction): Eğer öğrenciler dikkatliyse, içeriğe ilgi duyuyorsa ve zorluk orta derecedeysen, öğrenmek için güdüleneceklerdir. Ancak güdülenmeyi sürdürmek için, güdülenmenin dördüncü koşulu olan doyum zorunludur. Alt boyutları şunlardır:

- İçsel Doyum
- Ödüllendirici Sonuçlar
- Adil Muamele (Eşitlik)

Güdülenmeme (amotivasyon).

Amotivasyon kavramı çalışmada “güdülenmeme” şeklinde kullanılmıştır. Güdülenmeme, kişinin bir davranışı yapma konusunda isteksiz davranması olarak yorumlanmaktadır. Güdülenmeme durumunda kişi bir etkinliği veya davranışı önemli görmez ve davranışı ortaya koyma konusunda eksiklik duymaktadır (Ryan & Deci, 2000). Güdülenmeme “öğrenilmiş çaresizlik” kavramıyla eş değerde görülmüş ve güdülenmeyen öğrenciler gizil güçlerinin farkına varmazlar ve o güçlerini kullanamazlar. Bu durum öğrenciyi olumsuz yönde etkilemektedir (Calp & Bacanlı, 2016).

Güdülenmeme bireyin karşılaştığı bir durumda, davranışta veya uyarıma karşı düzenleme olmadığını anlatmaktadır ve bireyin davranışlarında çevre pek etkili değildir (Kara, 2008). Güdülenmeme, kişinin yapmış olduklarıyla ortaya çıkmış sonuçlar arasındaki ilişkiyi anlamlandıramadıklarında karşılaşılan güdülenmeme olayıdır ve kişinin böyle bir ortamda içsel veya dışsal olarak güdülenmesi zordur. Güdülenmeme, güdülenmenmek için harekete geçme isteğinin olmaması yani güdülenmenin yokluğu şeklinde tanımlanabilir (Gömlüksiz & Serhatlıoğlu, 2013; Sıcak & Başören, 2015).

Güdülenmemiş bir öğrenciyi derslere karşı ilgisini kesebilir, derslere ve okula karşı kötü duygular besleyebilir, daha önce göstermiş olduğu başarılar için kendisini beğenmeyebilir. Ayrıca güdülenmemiş birisi davranışı neticesinde nasıl bir şeyle karşılaşacağını düşünemez ya da davranışın itici gücünü göremez. Okulu zaman kaybı olarak

görüp gereksiz diye algılayan bir öğrenciye baktığımızda güdülenmeme durumunu net bir şekilde görmekteyiz (Calp, 2013).

Güdülenmeme, bir faaliyetin yapılmasına karşı kişide o işi yapmamaya yönelik olarak ortaya çıkan duygudur. Kişi yapması gereken faaliyet için içten veya dıştan güdülenemez. Bu duruma “başaramayacağım” gibi olumsuz düşüncelerin de eşlik etmesiyle ve otomatikleşmesiyle kişi yapması gereken faaliyetten giderek uzaklaşmaktadır. Özellikle günlük yaşamda böyle bir durumun kişinin yaşantısı olumsuz bir biçimde etkileyeceği düşünülebilir. Eğitim ortamında bulunan bir öğrenci düşünüldüğünde güdülenmemenin o öğrencinin eğitim hayatını olumsuz olarak etkileyeceği görülmektedir.

Akademik güdülenme.

Akademik güdülenme kavramının farklı tanımları bulunmaktadır. Akademik güdülenme; okula devam etmekte olan bir öğrencinin başarılı olabilmek adına derslerinde göstermiş olduğu gayret, arzu ve ısrarının bir sonucu olup okul başarısında değerli bir etkidir (Ünal, 2013). Akademik güdülenme, bireyin okula devamını ve okulda başarılı olmasını sağlayan etkenler şeklinde belirtilmektedir (Clark & Schroth, 2010). Öğrencinin okulla ilgili tutumlarını ya da davranışlarını akademik güdülenmenin etkilediği görülmektedir (Seçer, 2015).

Güdülenme seviyesi arttığında, okul ortamının öğrenciden istediği görev ve görevleri yapma konusunda öğrencinin isteği artmaktadır ve bu isteğin artmasına bağlı olarak akademik olarak başarı artmaktadır (Akbay & Gizir, 2010). Akademik güdülenme kavramı incelendiğinde öğrencinin akademik etkinliklere yönelik güdülenmesi şeklinde belirtilmektedir (Yerdelen, Aydın, Yalmanlı & Göksu, 2014). Demireğen (2019) akademik güdülenmeyi, başarıya veya en iyiye ulaşmak için gösterilen ihtiyaç olarak belirtmektedir.

Akademik güdülenme kişinin akademik yaşantısında önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilik yıllarında bir öğrencinin kendisinden istenen iş ve işlemleri eksiksiz yerine getirebilmesi açısından akademik olarak güdülenmesi gerekmektedir. Akademik güdülenmenin artmasına bağlı olarak öğrencinin akademik yaşantısında başarısının yükseleceği ve daha fazla başarı için akademik olarak güdülenmesinin artması beklenebilir.

Alan Yazın Derlemesi

Problemlerli internet kullanımı (pik) araştırmaları.

Problemlerli internet kullanımı konusunda gerek Türkiye’de gerekse dünyada eğitimin hemen hemen her kademesinde araştırmalar yapılmaktadır. Son yıllarda internet bağımlılığı

ve problemlerli internet kullanımı açısından çoğu yaş grubunda yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışma yapılan gruplar arasında özellikle ergenler üzerinde çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir.

Üniversite ğrencilerinin problemlerli internet kullanımına kişilik özelliklerinin, cinsiyetinin, yaşının ve eğilimli umut düzeyinin etkilerini inceleyen Gündüz, Ekşioğlu ve Tarhan'ın (2017) alışmasının rneklemi farklı üniversitelerden seçilmiş 376 öğrencidir. Cinsiyet açısından bakıldığında problemlerli internet kullanımının tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklığa rastlanmazken öz disiplin ile problemlerli internet kullanımının tüm alt boyutları arasında düşük seviyede ilişkiye rastlanmıştır. Çalışmanın farklı üniversitelerde yapılmış olması bir önemli bir avantaj sağlamıştır.

Sav ve Batığn (2016) problemlerli internet kullanımının ebeveyn-ergen ilişki niteliği, yalnızlık, öfke ve problem zme becerileri arasındaki ilişkilerini inceledikleri çalışmalarını, örneklemine oluşturan 402 niversite ğrencisi üzerinden yapmışlardır. Erkeklerin problemlerli internet kullanımının oranları kadınlara oranların yüksek olduğu, araştırmada olumsuz ebeveyn-ergen ilişkisinin niteliği problemlerli internet kullanımı arasında ilişki olduğu ve anne-ergen ilişkisi açısından bir etki olduğu belirtilmiştir. Çalışma lise ve ortaokul gibi kademelerde de uygulanabilir.

Zorbaz ve Dost (2014) lise ğrencilerinin problemlerli internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkilerine göre incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada örneklem grubunu 682 lise ğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında erkek lise ğrencilerinin kadın lise öğrencilerine göre problemlerli internet kullanımlarının fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bir başka sonuç ise genel durumlarda sosyal kaçınma ve huzursuzluk duymanın ergenlerde problemlerli internet kullanımını arttırdığını yeni durumlarda sosyal kaçınma ve huzursuzluk duymanın problemlerli internet kullanımını azalttığı yönündedir. Elde edilen bir diğer bulguda ise kendini ama alt boyutunun problemlerli internet kullanımını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Peker (2013) yapmış olduğu araştırmada insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının problemlerli internet kullanımı ve siber zorbalık üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışmada deney ve kontrol olarak iki grup vardır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre insani değerler yönelimli psiko-eğitim programı problemlerli internet kullanımını azalttığını ve insani değerler psiko-eğitim programının, siber zorbalık davranışlarını etkili bir şekilde azaltabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Meral ve Bahar (2016) ortaėėretim ğrencilerinde problemlerli internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisini inceledikleri çalışmada örneklemine 242 lise

öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre problemlı internet kullanımının yalnızlığının hem nedeni hem de sonucu olduğu bulgusuna varılmıştır. Yaşam doyumunu tatmak isteyen ergenlerin problemlı internet kullanımına yönelebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Altundađ ve Bulut (2016) aday sınıf öğretmenlerinde problemlı internet kullanımınının çeşitli değişkenler ağısından incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmanın örneklemini 294 sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda bilinçli internet kullandığını belirtenlerin problemlı internet kullanım puanlarının dűřük olduğu, interneti bilinçli kullanmayanların ise problemlı internet kullanım puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca internet kullanım süresinin artmasının problemlı internet kullanımına neden olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyi arttığında problemlı internet kullanımının azaldığı ve cinsiyetin problemlı internet kullanımı konusunda bir farklılığa yol amadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ünver ve Koç (2017) siber zorbalık ile problemlı internet kullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada 5223 lise öğrencisiyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucuna göre siber zorbalığın problemlı internet kullanımını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Yař faktörünün problemlı internet kullanımını, siber zorbalığı ve riskli internet davranışını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ziyaret edilen internet sitelerini ailesine bildiren ergenlerin bildirmeyenlere oranla siber zorbalık, problemlı internet kullanımı ve riskli internet kullanımı puanlarının dűřük çıktığı görölmektedir.

etin ve Ceyhan (2014) ergenlerin internette kimlik denemeleri ve problemlı internet kullanımına yönelik davranışlarını incelediği çalışmayı 2729 lise öğrencisiyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin çoğunun internette başka birisi gibi davranma denemeleri yaptıkları, güç ihtiyacı karşılanmazsa problemlı internet kullanımının arttığını, başarılı kimlik statűsünün problemlı internet kullanımını azalttığını, heyecan arama düzeyi arttığıa problemlı internet kullanımının arttığı ve yaşam doyumunu arttığında problemlı internet kullanımının azaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Demir, Özköklü ve Turđut (2015) ergenlerin problemlı internet kullanımınının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolünü inceledikleri çalışmanın örneklemini 119 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre denetim odağı problemlı internet kullanımını çok güçlü bir şekilde yordadığı yani denetim arttığıa problemlı internet kullanımı azalırken, denetim azaldığında problemlı internet kullanımı artmaktadır. İnterneti kullanım sürelerinin problemlı internet kullanımını arttırdığı ve yaşam doyumunun diğerlerine oranla az da olsa problemlı internet kullanımını anlamlı düzeyde yordamakta

olduğunu yani ergenlerin interneti bir yaşam doyum aracı olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır.

Tsai ve Lin (2003) yapmış oldukları çalışmada gençlerde bilgisayar ağı ve internet bağımlılığına yönelik tutumları incelemiştir. İnternete yönelik gelişen davranışların ve düşüncelerin internet bağımlılığına yol açabileceği şeklinde bir bulguya ulaşmıştır. Kim vd. (2006) yapmış oldukları araştırmalarında Koreli gençlerde depresyon ve intihar girişiminde internet bağımlılığının etkisinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 1573 ergen oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %38'i ihtimal olarak internet bağımlısı olacağını belirtirken, öğrencilerin %1,6'sının internet bağımlısı olduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Cinsiyete bağımlılık açısından farklılığa yol açmamıştır. Çalışmada internet bağımlısı olduğu düşünülen grupta intihar ve depresyon seviyesinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yang ve Tung (2007), yaptığı çalışmada liseliler arasında internete bağımlı olanlarla olmayanların farklı değişken yönünden aralarında ayrışma olup olmadığını araştırmıştır. İnternet bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılanların internette çok zaman geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerde bağımlılık oranının kızlardan yüksek olduğu, bilgi ulaşmak ve eğlenceli şeylerle uğraşmanın lise öğrencilerini internet kullanmaya yönelik olarak güdüleyen iki değerli etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Panicker ve Sachdev (2014) yalnızlık, depresyon, anksiyete, stres ve problemlerle internet kullanımı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarını 84 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirmiştir. Yalnızlık, depresyon, anksiyete ve stres arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. İnternet bağımlılığının kaygı ve stresi arttırdığı, yalnızlığın internet kullanımını arttırdığı, cinsiyetin bağımlılık açısından bir farklılaşma ortaya koymadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Problemlerle internet kullanımı farklı değişkenlerle araştırmacılar tarafından çalışılmıştır. Problemlerle internet kullanımı umut, yalnızlık, öfke, problem çözme, denetim odağı, psikolojik iyi oluş, depresyon, anksiyete ve stres gibi birçok konuda çalışılmıştır. Dolayısıyla problemlerle internet kullanımının psikolojik sorunlarla ilişkisinin olduğu ortaya konmuştur.

Akademik Güdülenme Araştırmaları

Akademik başarının, akademik performansın ve akademik öz-yeterliliğin belirlenmesinde akademik güdülenmenin eğitim hayatında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak akademik güdülenmenin alan araştırmacılarının dikkatini

eken bir kavram olduğu ve farklı kavramlarla beraber farklı yaş grupları üzerinde araştırmalar yapıldığı görülmektedir.

Balaman (2016) yapmış olduğu çalışmada bir ders için harmanlanmış öğrenme yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin akademik gdlenmelerine etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini yüksekokulda okuyan 42 ğrenci oluşturmaktadır. Deneysel bir çalışma olarak yürütülen araştırmada harmanlanmış öğrenme yönetiminin geleneksel öğrenme yönetime nazaran akademik güdülenme düzeyinin yükselmesinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Geleneksel ğrenme yönetimi ve harmanlanmış öğrenme yönetiminin akademik güdülenme seviyesinin yükselmesinde payı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akbay ve Gizir (2010) cinsiyete göre akademik güdülenme, akademik yükleme stilleri ve akademik zyeterlik inancının niversite ğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını yordayıp yordamadığını incelediği çalışmayı 763 niversite ğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmaya göre niversite ğrencilerinin akademik güdülenmeleri arttığında akademik erteleme azalmaktadır. Genel olarak sonuçlar değerlendirildiğinde akademik görev ve sorumluluklar, akademik güdülenme ve zyeterlik yüksek olduğunda niversite ğrencilerinin akademik çalışmalara dönük olumlu görüş gösterdikleri soncuna ulaşılmıştır.

Peker ve Kağızmanlı (2018) ergenlerin akademik güdülenme düzeyleri üzerinde ebeveyn tutumlarının yordayıcı bir etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla 358 lise ğrencisi üzerinde çalışma yapmıştır. Araştırma bulgularına göre kendini aşma ve bilgiyi kullanma akademik güdülenme alt boyutlarının yordayıcısının anne-baba tutumunun kabul/ilgi alt boyutu olduğu görülmektedir. Ayrıca keşif akademik güdülenme alt boyutunu, anne-baba tutumu leğinin kabul/ilgi ve denetleme alt boyutlarının anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda akademik güdülenmeye etki eden etmenler olarak anne-baba tutumlarının da olduğu görülmektedir.

Makhabbat, oklar ve Gündüz (2018) eğitim araştırmasına yönelik tutum ile akademik güdülenme ve akademik zyeterlik konusunda yapmış olduğu çalışmanın örneklemini 234 niversite ğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda eğitim araştırmasına dönük olan öğrencilerin akademik zyeterlilik ile akademik güdülenme seviyelerinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada eğitim araştırmasına karşı olumlu bir tutum geliştiren ğretmen adaylarının akademik güdülenme ile akademik özyeterliliğe dönük puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

şahin ve akar (2011) eğitim fakültesi ğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdülenme düzeylerinin akademik başarılarına etkisine yönelik yaptığı çalışmanın

örneklemi 240 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin akademik güdülenme seviyesi, cinsiyetleri ile akademik başarı seviyesi olarak bir farklılaşma görülmemiştir ama araştırmanın yapıldığı eğitim fakültesine bağlı değişik anabilim dallarında okuyan öğrenciler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Fen Bilgisi Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği'nde okumakta olan öğrencilerin akademik güdülenmelerinin Müzik Eğitimi'nde okuyan öğrencilere göre akademik güdülenmelerinin yük olduğu sonucuna varılmıştır.

Yıldız, Sezen ve Yenen (2007) yapmış oldukları çalışmalarında İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeylerinin, eğitim ve öğretim faaliyetlerine yönelik ilgi ve güdülenmelerinin etkilerinin belirlenmesi için yaptıkları çalışmanın örneklem grubunu 259 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arttığında akademik güdülenmenin azaldığı görülmektedir. Araştırmada kaygı durumu yüksek olan öğrencilerin güdülenmelerinin azaldığı, kaygı durumu az olan öğrencilerin ise güdülenmelerinin yüksek olduğu, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan öğrencilerin akademik güdülenmesinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Seçer (2015) çalışmasında okul tükenmişliği ile akademik güdülenme arasındaki ilişkiyi yapısal eşitlik modeli ile incelediği çalışmayı 455 lise öğrencisiyle yapmıştır. Araştırma sonucuna göre okul tükenmişliği arttığında akademik güdülenmenin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı algısının öğrencilerin akademik güdülenmelerini azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Saracaloğlu, Kumral ve Kanmaz (2009) ortaöğretim sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri açısından incelediği çalışmanın örneklemi 106 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda yerleşmiş olduğu lisans programına severek gelmiş öğrencilerin mesleğe dönük kaygılarının düşük, akademik güdülenmelerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca akademik başarının yükselmesi mesleğe dönük kaygıların azalmasını sağlamakta ve akademik güdülenme artmaktadır.

Sevilmiş ve Şirin (2016) Spor Bilimleri Fakültesi lisans eğitiminde bulunan son sınıf öğrencilerinde üniversite yaşam kalitesi, akademik güdülenme ve akademik öz yeterlik düzeylerinin akademik başarılarının üzerindeki etkisini incelediği çalışmalarının örneklemi 167 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda akademik başarının akademik güdülenmeyi olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca akademik güdülenmedeki alt boyutlar akademik başarıyı yordayan önemli bir değişken olduğu ve tek olaraktüm varyansın %13'ünü yordadığı görülmektedir.

Reed ve Reay (2015) bir üniversite örneğinde internette sorunlu seviyelerde internet kullanımı ile çalışma güdülenmesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yüz altmış iki katılımcı katılımcı ile çevrimiçi olacak şekilde çalışılmış ve anketler sanal ortamda toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda problemlili İnternet kullanımı seviyelerinin, çalışma güdülenmesiyle çeşitli yönleriyle negatif ilişkili olduğunu göstermiştir (içsel hedef yönelimi, öğrenme üzerinde kontrol ve öz yeterlilik öğrenme).

Maulana, Opdenakker, Stroet ve Bosker (2013) öğretmenlerin ilköğretim yılı içerisinde öğretmen katılımı ve reddedilmeye karşı katılımı ve akademik güdülenmeye ilişkin değişiklikleri inceledikleri çalışmada, öğretmen-öğrenci ilişkisinin iki bileşenindeki (öğretmenlerin katılımı ve reddi) meydana gelen değişiklikleri ve ortaokul birinci sınıf öğrencilerinin akademik güdülenmeleriyle bağlantılarını incelemiştir. Araştırmada akademik güdülenmenin istenmeyen bir şekilde değiştiği gözlenmiş, kontrollü güdülenmenin arttığı ve özerk güdülenmenin zamanla azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinin (öğretmenlerin katılımı), ergenlerin güdülenmesinde önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Masland ve Lease (2013) akademik başarı güdülenmesinin ve sosyal kimliğin, çocukların olumlu akademik davranışlara uygunluğundaki farklılıkları açıklayıp açıklamadığını araştırmış ve çalışmanın örneklemini 455 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal kimliğin, başarı güdülenmesinin ve akran grubu normlarının yönlerini akademik uygunluğu olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Akademik güdülenme farklı değişkenlerle araştırmacılar tarafından çalışılmıştır. Akademik güdülenme akademik öz-yeterlilik, akademik erteleme, akademik yükleme stilleri, ebeveyn tutumları, kaygı okul tükenmişliği ve akademik başarı gibi birçok konuda çalışılmıştır. Dolayısıyla akademik güdülenmeyi etkileyecek çeşitli faktörlerin olduğu görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeye etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan ilişkişel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Karasar (2018) iki ve/veya daha fazla değişken arasındaki değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli; ilişkişel tarama modeli olarak belirtmektedir. Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme arasındaki ilişkiler, ilişkişel tarama modeli kapsamında incelenmiştir.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında Erzurum merkezindeki 9., 10., 11. ve 12. sınıflara devam eden Sosyal, Fen ve Anadolu lisesi öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Erzurum ilinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 10 lisede (Ziya Gökalp Anadolu Lisesi, Tefvik İleri Anadolu Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Yıldızkent İMKB Anadolu Lisesi, Nevzat Karabağ Anadolu Lisesi, Erzurum Lisesi, Emel Çatal Anadolu Lisesi, Ilıca İMKB Yavuz Selim Sosyal Bilimler Lisesi, Adnan Menderes Anadolu Lisesi ve İbrahim Hakkı Fen Lisesi) öğrenimine devam eden, toplam 640 lise öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmanın örneklem belirlemede uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Uygun örneklem, hali hazırda mevcut olan, gönüllü ya da kolaylıkla örnekleme dâhil edilebilecek katılımcıları araştırmaya dâhil etme yöntemi olarak belirtilmektedir (Christensen, Johnson, & Turner, 2014/2015). Bu yöntem ulaşılabilirlik açısından önemli olup zaman tasarrufu sağlamaktadır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin sosyo-demoğrafik özelliklerine göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir. Çalışmaya katılan cinsiyete göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	360	56,2
Erkek	280	43,8

Toplam	640	100
--------	-----	-----

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında kızların oranının yaklaşık olarak %56, erkeklerinin oranının ise %44 olduğu görülmektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımları

Sınıf	N	%
9.sınıf	160	25
10.sınıf	160	25
11.sınıf	160	25
12.sınıf	160	25
Toplam	640	100

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyine göre eşit bir dağılım göstermektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin okul türüne göre dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımları

Okul Türü	N	%
Fen Lisesi	160	25
Anadolu Lisesi	320	50
Sosyal Bilimler Lisesi	160	25
Toplam	640	100

Öğrencilerin okul türlerine göre dağılımlarına bakıldığında Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çalışma grubunun yarısını oluşturduğu gözlenmektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeyine göre dağılımları Tablo4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Dağılımları

Başarı Düzeyi	N	%
Başarılı	237	37
Orta düzeyde	365	57
Başarısız	38	5,9
Toplam	640	100

Öğrencilerin akademik başarı düzeyine göre dağılımlarına bakıldığında; yaklaşık %57’sinin kendilerini orta düzeyde başarılı, %37’isinin başarılı ve %5,9’unun başarısız olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin babalarının eğitimi durumuna göre dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Baba Eğitim Durumu	N	%
İlkokul	101	15,8
Ortaokul	140	21,9
Lise	193	30,2
Üniversite	206	32,2
Toplam	640	100

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri incelendiğinde en çok üniversite ve lise mezunu oldukları görülmektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin annelerinin eğitimi durumuna göre dağılımları Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Anne Eğitim Durumu	N	%
İlkokul	260	40,6
Ortaokul	162	25,3
Lise	127	19,8
Üniversite	91	14,2
Toplam	640	100

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde en çok ilkokul ve ortaokul mezunu oldukları görülmektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları

Ailenin Gelir Durumu	N	%
0-1.500 TL	99	15,5
1.500-3.000 TL	272	42,5
3.001-5.000 TL	174	27,2
5.001 ve üzeri TL	95	14,8
Toplam	640	100

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde en çok 1.500-3.000 TL gelire sahip oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ergenlerin problemleri internet kullanımını belirlemek amacıyla “Problemleri İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen” (PİKÖ-E), ergenlerin akademik güdülenme

düzeylerini belirlemek amacıyla “Akademik Güdülenme leği” ve ergenlerin kişisel bazı bilgilerini belirlemek amacıyla da “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu.

Kişisel Bilgi Formu, ğrencilerin nitelikleri hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formu; cinsiyet, sınıf, okul türü, algılanan akademik başarı düzeyi, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu ve ailenin gelir durumu ile ilgili sorular içermektedir. Formun rneği EK-1 de sunulmuştur.

Problemlili internet kullanımı leği-ergen (pik-e).

Problemlili internet kullanım leği-ergen, Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5’li likert şeklinde 27 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve sosyal fayda/sosyal rahattıktır.  faktörlü yapı 27 maddeden oluşmakta ve bu üç yapı toplam varyansın %49,35’ini açıklamıştır. PİK-E’nin “internetin olumsuz sonuçları” 14 maddeden oluşur ve birinci faktördür, varyansın %37,73’n, “aşırı kullanım” 6 maddeden oluşur ve ikinci faktördür, varyansın %6,48’ini ve “sosyal fayda/sosyal rahattık” 7 maddeden oluşur ve üçüncü faktördür varyansın %5,14’n ayrı ayrı tek başlarına belirtmektedirler.

Ölçeğin tümünün iç tutarlılık katsayısı .93 olarak tespit edilmiştir. Alt leklerin iç tutarlılık katsayıları; internetin olumsuz sonuçları için .93, aşırı kullanım için .76 ve sosyal fayda/sosyal rahattık için .78 şeklinde-dir (Ceyhan & Ceyhan, 2014). Ölçekte elde edilen yüksek puanlar neticesinde ergenlerin problemlili internet kullanımına sahip olabilecekleri ve internete bağımlılık eğilimi içerisinde olabilecekleri belirtilmektedir (Ceyhan & Ceyhan, 2014). Bu araştırmada problemlili internet kullanımı kavramı kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan PİK-E leğinin rneği EK-2’de sunulmuştur.

Akademik güdülenme leği.

Bozanoğlu (2004) tarafından geliştirilen Akademik Güdülenme leği (AG), lise ğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerindeki bireysel farklılıkları incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte 5’li likert derecelendirmesi vardır. Ölçekte alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100 şeklinde-dir. Ölçekte ortaya çıkan puan yüksek bir değerse akademik güdülenmenin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ve ölçeğin bir maddesi (4. madde) tersine puanlanmaktadır (Bozanoğlu,2004). 20 maddeden oluşan ölçeğin yapı geçerliliğine yönelik faktör analizi sonucunda üç alt ölçek bulunmuştur ve alt ölçekler; kendini aşma, bilgiyi kullanma ve keşif şeklinde-dir. Ölçeğin alt ölçeklerine yönelik maddeler

şu şekildedir; kendini aşma alt ölçeği maddeleri (2,6,7,8,9,10,16), bilgiyi kullanma alt ölçeği maddeleri (1,5,12,14,15,18) ve keşif alt ölçeği maddeleri (3,4,11,13,17,19,20).

Ölçeğin geçerlik çalışmasında kapsam geçerliliği için farklı iki grup kullanılmış gruplar t testi sonucunda karşılaştırma yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmaları 101 lise öğrencisi üzerinde test-tekrar-test yöntemi kullanılmıştır. Korelasyon değeri .87 olarak tespit edilmiştir. Farklı iki grupta güvenirlik çalışması Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı farklı zamanda ve aynı grupta .77 ile .85 olurken farklı gruplarda .77 ile .86 arasında değiştiği görülmektedir (Bozanoğlu, 2004). Ölçeğin örneklemini oluşturmuş grubun bulunan Cronbach Alfa değerleri; kendini aşma alt ölçeğinde .71, bilgiyi kullanma alt ölçeğinde .67 ve keşif alt ölçeğinde ise .64 şeklindedir. Cronbach Alfa değeri ölçeğin tümünde .84 olarak tespit edilmiştir. Çalışmada kullanılan AGÖ ölçeğinin örneği EK-3'te sunulmuştur.

Süreç/Uygulama

Araştırmanın amaçlarına yönelik olarak ölçeklerin uygulamasına geçilmeden önce Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Araştırmacı okullarda ölçekleri uygularken çalışmanın amacı hakkında bilgi verilerek, gönüllü kişilerin çalışmaya katılabileceği söylenmiştir. Öğrencilerin ölçeklerin uygulamaları yaklaşık 25 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın ölçüm araçlarından problemlili internet kullanımından internetin olumsuz kullanımı, aşırı kullanımı ve sosyal rahatlık alt boyutlarından toplam puan elde edilmiştir. Akademik güdülenme ölçeği kendini aşma, bilgiyi kullanma ve keşif olmak üzere üç alt boyut için ayrı puan elde edilmiştir. Korelasyon analizleri aracılığıyla, problemlili internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki ilişkiler ortaya koyulmuştur. Yapısal eşitlik modeli (YEM) analizi ile problemlili internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı ilişkisi incelenmiştir. Ergenlerin akademik güdülenme düzeylerinin cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem için t-testi; sınıf ve okul türüne göre farklılık gösterip göstermemesi de tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Analizler LISREL 8.80 ve SPSS 21.00 programları aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmada 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler alandan iki uzmana gösterilerek maddelerin araştırma konusuna uygun olduğu bilgisi alınmıştır. Maddelerin problemlili internet kullanımı

ve akademik güdülenme kavramlarıyla ilişkili olması ölçme araçlarının geçerli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Araştırma da PİKÖ-E ölçeğinin internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanımı ve sosyal fayda/sosyal rahatlık alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı sırasıyla .90, .78 ve .73 bulunmuştur. Araştırmada kullanılan diğer bir ölçek olan akademik güdülenmenin kendini aşma, bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı sırasıyla .75, .70 ve .72 olarak saptanmıştır. Bu bulgular ölçme aracının güvenilir olduğunun işareti olarak değerlendirilebilir.

Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı, Akademik Güdülenmeye İlişkin Betimsel İstatistikler ve Normallik Değerleri

Problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeyi yordamasına ilişkin analize geçilmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Verilerin normallik dağılımı için basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplama ya ilişkin sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. *Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Akademik Güdülenme Düzeylerine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Değişkenler	Çarpıklık		Basıklık	
	İstatistik	S.H	İstatistik	S.H
1.AKAS	-,137	,097	-,019	,193
2.ABIK	-,590	,097	,085	,193
3.AKES	-,193	,097	-,401	,193
4.IOS	1,161	,097	1,049	,193
5.ASKUL	,056	,097	-,712	,193
6.Rahatlık	,921	,097	,352	,193

*1: Kendini Aşma

2: Bilgiyi Kullanma

3: Keşif

4: İnternetin Olumsuz Sonucu

5: Aşırı Kullanım

6: Sosyal Rahatlık

Tablo 8’de ergenlerin problemlı internet kullanımını ve akademik güdülenme düzeylerine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3 ila -3 arasında olması normallik varsayımının karşılandığı şeklinde değerlendirilebilir (Akbulut, 2010).

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı tarafından çalışmada kullanılan ölçekler için ölçek sahiplerinden gerekli izinleri alınmış ayrıca Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ölçeklerin belirtilen okullarda uygulanması için araştırmacı tarafından gerekli izinler alınmıştır. Araştırma için izin verilen okullarda ölçekler araştırmacı tarafında uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde akademik güdülenmenin cinsiyet, sınıf ve okul türü değişkenleriyle ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca problemlili internet kullanımının akademik güdülenmeyi yordamasına ilişkin sonuçlara da yer verilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular bu kısımda gösterilmiştir.

Ergenlerin Problemlili İnternet Kullanımı ile Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkiler

Araştırmada yer alan problemlili internet kullanımı ve akademik güdülenme değişkenlerine ilişkin Pearson korelasyon katsayıları ve betimsel istatistikler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Değerleri, Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Değişkenler	AKAS	ABIK	AKES	IOS	ASKUL	SRAH
AKAS	1	,73	,75	-,20*	-,27*	-,15*
ABIK		1	,73*	-,25*	-,27*	-,21*
AKES			1	-,28*	-,34*	-,19*
Aritmetik Ortalama	23,04	22,35	22,63	27,57	18,34	14,31
Standart Sapma	5,92	5,03	5,63	12,33	6,04	6,36

1: Kendini Aşma (AKAS)

2: Bilgiyi Kullanma (ABIK)

3: Keşif (AKES)

*p<,05

4: İnternetin Olumsuz Sonucu (IOS)

5: Aşırı Kullanım (ASKUL)

6: Sosyal Rahatlık (SRAH)

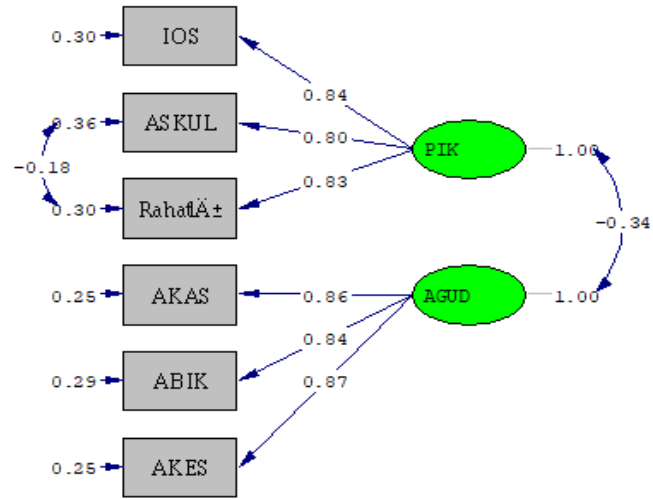
Tablo 9’da problemlili internet kullanımı ve akademik güdülenme ölçeklerinin alt boyutları arasında negatif düzeyde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Değişkenler arasında ilişkiler anlamlı olarak belirlendikten sonra yapısal eşitlik modeli analizine ilişkin ölçme modeli test edilmiştir.

Ölçme modelinin test edilmesi.

Araştırmanın bu bölümünde problemlili internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı etkisini test etmek için yapısal eşitlik model analizi yapılmıştır. Değişkenler arasında yapısal eşitlik modeli analizi yapılmadan önce ölçme modelinin

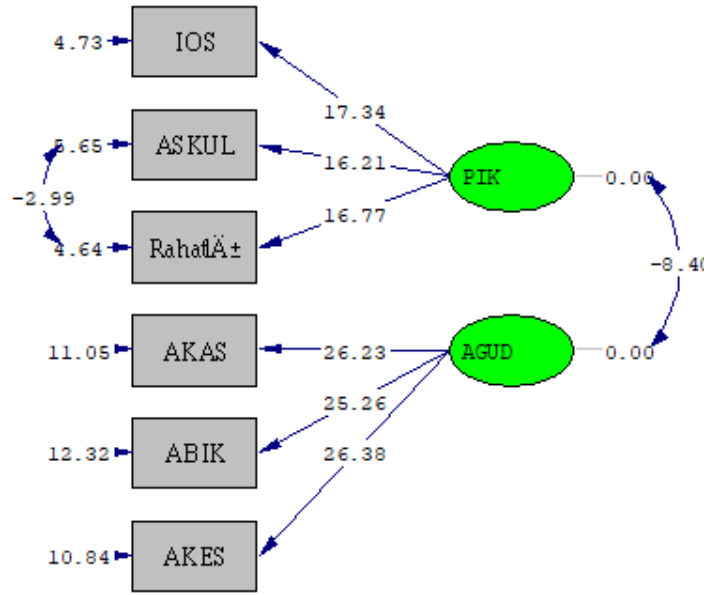
doğrulanıp doğrulanmadığı test edilmiştir. Ölçme modelinde 2 adet gizil değişken (problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme) ile bu gizil değişkenleri oluşturan 6 gözlenen değişken yer almaktadır. Problemlı internet kullanımı gizil değişkeni internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve sosyal rahatlık boyutlarından meydana gelmektedir. Akademik güdülenme gizil değişkenini; kendini aşma, bilgiyi kullanma ve keşif boyutları oluşturmaktadır. Şekil 2’de ölçme modeliyle ilgili doğrulayıcı faktör analizine ilişkin standardize edilmiş sonuçları sunulmuştur. Ölçme modelinde uyum katsayılarının iyileşmesi için modifikasyon önerileri doğrultusunda aşırı kullanım ve sosyal rahatlık boyutları arasında modifikasyon yapılmıştır.

Ölçme modelinde standardize edilmiş regresyon katsayılarının 0,80 ile 0,87 arasında değiştiği gözlenmektedir. Şekil 2 incelendiğinde gizil ve gözlenen değişkenler arası ilişkilerin anlamlılığına dair bilgiler yer almaktadır. Değişkenlere ilişkin t değerleri incelendiğinde, katsayıların anlamlı olduğu gözlenmektedir.

Chi-Square=32.33, df=7, P-value=0.00004, RMSEA=0.075

Şekil 2. Problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme değişkenleriyle ilgili ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş katsayılar

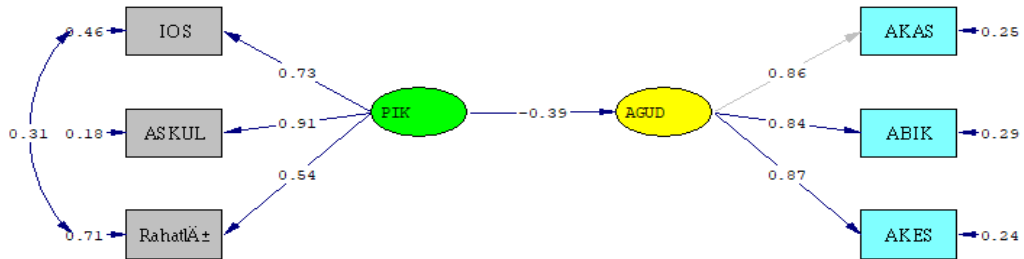
Chi-Square=32.33, df=7, P-value=0.00004, RMSEA=0.075

Şekil 3. Problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme değişkenleriyle ilgili ölçme modeline ilişkin t değerleri

Ölçme modelinin doğrulanmasından sonra yapısal eşitlik modeli analizine geçilmiştir.

Problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modeliyle test edilmesi.

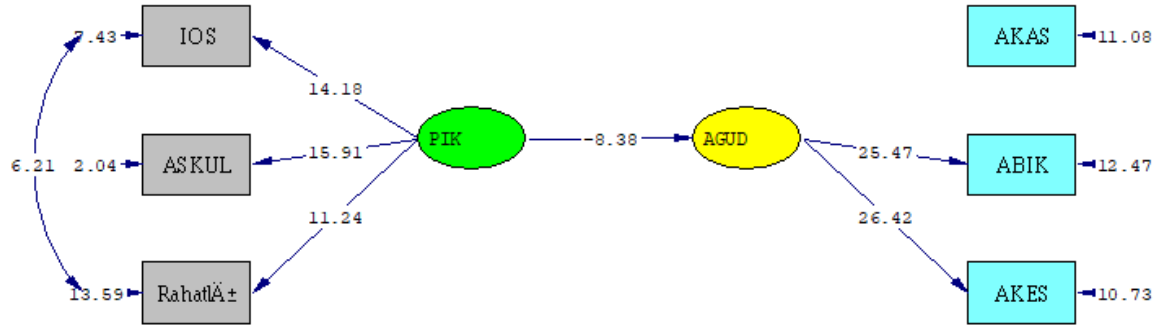
Araştırmanın bu bölümünde ergenlerin problemlı internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı ilişkileri sınanmıştır. Şekil 4’de bu yordayıcı ilişkilere yönelik standardize edilmiş değerler gösterilmiştir.

Chi-Square=17.90, df=7, P-value=0.01245, RMSEA=0.049

Şekil 4. Problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki yapısal modele ilişkin standardize edilmiş katsayılar.

Yapısal modele ilişkin standardize edilmiş katsayılar incelendiğinde problemlı internet kullanımının akademik güdülenmeyi negatif düzeyde ($\beta = -0,39$) yordadığı görülmektedir. Modele ilişkin t değerleri şekil 5’te gösterilmiştir.

Chi-Square=17.90, df=7, P-value=0.01245, RMSEA=0.049

Şekil 5. Problemlı internet kullanımını ile akademik güdülenme arasındaki yapısal modele ilişkin t değerleri.

Yapısal modele ilişkin t değerleri incelendiğinde problemlı internet kullanımının akademik güdülenme üzerinde negatif düzeyde ve anlamlı olarak ($t = -8,38$, $p < ,05$) yordadığı görülmektedir. Ayrıca analizde modifikasyon önerileri doğrultusunda sosyal rahatlık ile internetin olumsuz sonuçları maddeleri arasında modifikasyon yapılmıştır. Bu modifikasyonlar uyum katsayılarını iyileşmesine katkı sağlamıştır.

Modele ilişkin uyum iyiliği indekslerinin $\chi^2/sd = 2,56$; RMSEA=,049; NFI= ,99; CFI=,99; IFI= ,99; RFI= ,98; GFI= ,99, AGFI= ,97, SRMR= ,020 ve CI(RMSEA)=,021-,078) olarak bulunması iyi düzeyde uyuma işaret ettiği olarak değerlendirilmektedir. Modelde problemlı internet kullanımının akademik güdülenmenin %15'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşım Farklılaşmadığı ile İlgili Bulgular

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşım farklılaşmadığı ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Akademik Güdülenme Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	S.s	t	sd	p
AKAS	Kız	360	23,13	5,7	0,47	64	.64
	Erkek	280	22,91	6,11			
ABIK	Kız	360	22,91	4,81	3,24	64	.01*
	Erkek	280	21,61	5,22			
AKES	Kız	360	23,02	5,6	2,04	64	.04*
	Erkek	280	22,11	5,64			

* $p < .05$

Tablo 10 incelendiğinde, ergenlerin cinsiyetleri ile akademik güdülenmenin kendini aşım boyutu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır ($p > .05$). Ergenlerin

cinsiyetleri ile akademik güdülenmenin bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutları arasında ise anlamlı bir farklılaşma görülmektedir ($p<.05$). Bu bulguya göre kızların bilgiyi kullanma ve keşif akademik güdülenme düzeyi erkeklerden anlamlı bir düzeyde fazla olduğu görülmektedir.

Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığı ile İlgili Bulgular

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşım farklılaşmadığı ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. *Ergenlerin Sınıf Düzeyine Göre Akademik Güdülenme Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler*

Değişkenler	Sınıf Düzeyi	N	Aritmetik Ortalama	S.s
AKAS	9.sınıf	160	23,91	6,22
	10.sınıf	160	22,59	6,31
	11.sınıf	160	22,61	5,78
	12.sınıf	160	23,03	5,27
	Toplam	640	23,04	5,92
ABIK	9.sınıf	160	22,93	5,5
	10.sınıf	160	21,54	4,96
	11.sınıf	160	22,15	4,82
	12.sınıf	160	22,76	4,73
	Toplam	640	22,35	5,03
AKES	9.sınıf	160	24,47	5,6
	10.sınıf	160	22,44	5,78
	11.sınıf	160	21,55	5,43
	12.sınıf	160	22,03	5,3
	Toplam	640	22,62	5,63

Tablo 11 incelendiğinde ergenlerin sınıf düzeyine göre akademik güdülenme puan ortalamaları arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi sınıf düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Ergenlerin Sınıf Düzeyine Göre Akademik Güdülenme Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		
		Toplamı	S.d	Ortalaması	F	p
AKAS	Gruplar arası	183,80	3	61,26	1,75	,15
	Gruplar içi	22.242,05	636	34,97		
	Toplam	22.425,86	639			
ABIK	Gruplar arası	192,46	3	64,15	2,54	,055
	Gruplar içi	16.005,13	636	25,16		
	Toplam	16.197,60	639			
AKES	Gruplar arası	790,83	3	263,61	8,60	,01*
	Gruplar içi	19.492,66	636	30,64		
	Toplam	20.283,49	639			

*p<.05

Tablo 12’de ergenlerin sınıf düzeyine göre keşif akademik güdülenme düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmektedir (p<.05). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Post Hoc LSD analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Post Hoc LSD Analizi

(I) sınıf	(J) sınıf	AKES	
		Ortalamalar arası fark (I-J)	p
9.sınıf	10.sınıf	2,03*	,001*
	11.sınıf	2,91*	,000*
	12.sınıf	2,43*	,000*

*p<.05

Tablo 13’teki sonuçlara göre, 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 10., 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden keşif akademik güdülenme düzeyinin anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu görülmüştür.

Ergenlerin Akademik Güdülenme Puanlarının Okul Türüne Göre Farklılaşp Farklılaşmadığı ile İlgili Bulgular

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Ergenlerin Okul Türüne Göre Akademik Güdülenme Puanlarına İlişkin Betimsel Değerler

Değişkenler	Okul Türü	N	Aritmetik Ortalama	S.s
AKAS	Fen Lisesi	160	22,14	6,12
	Anadolu Lisesi	320	23,18	5,78
	Sosyal Bilimler Lisesi	160	23,65	5,93
	Toplam	640	23,04	5,92
ABIK	Fen Lisesi	160	21,48	5,38
	Anadolu Lisesi	320	22,30	4,94
	Sosyal Bilimler Lisesi	160	23,31	4,70
	Toplam	640	22,35	5,03
AKES	Fen Lisesi	160	21,66	5,65
	Anadolu Lisesi	320	22,81	5,55
	Sosyal Bilimler Lisesi	160	23,21	5,68
	Toplam	640	22,62	5,63

Tablo 14 incelendiğinde ergenlerin okul türüne göre akademik güdülenme puan ortalamaları arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Bu farklılığın hangi okul türünden kaynaklandığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Ergenlerin Okul Türüne Göre Akademik Güdülenme Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup Olmadığını Gösteren Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d	Kareler Ortalaması	F	p
AKAS	Gruplar arası	195,95	2	97,97	2,80	,061
	Gruplar içi	22.229,90	637	34,89		
	Toplam	22.425,86	639			
ABIK	Gruplar arası	268,05	2	134,02	5,35	,005*
	Gruplar içi	15.929,55	637	25,00		
	Toplam	16.197,60	639			
AKES	Gruplar arası	216,25	2	108,12	3,43	,033*
	Gruplar içi	20.067,24	637	31,50		
	Toplam	20.283,49	639			

Tablo 15'te ergenlerin okul türüne göre bilgiyi kullanma ve keşif akademik güdülenme düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmektedir ($p < .05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Post Hoc LSD analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. *Post Hoc LSD Analizi*

Değişkenler	(I) Okul Türü	(J) Okul Türü	Ortalamalar Arası	
			Fark (I-J)	p
ABIK	Fen Lisesi	Sosyal Bilimler	-1,82	,001*
	Anadolu Lisesi	Lisesi	-1,01	,037*
		Anadolu Lisesi	-1,15	,034*
		Sosyal Bilimler	-1,55	,013*
AKES	Fen Lisesi	Lisesi		

* $p < .05$

Tablo 16'daki sonuçlara göre, Sosyal Bilimler Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin bilgiyi kullanma akademik güdülenme puanlarının Fen ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir sonuçta Anadolu ve Sosyal Bilimler Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin keşif akademik güdülenme puanları Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha fazla olduğu gözlenmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Sonuç

Bu araştırma ergenlerde problemlı internet kullanımının akademik güdülenme üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Aynı zamanda araştırmada cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi açısından akademik güdülenme arasındaki farklılıklar araştırılmıştır

Araştırmada verileri toplamak için üç farklı toplama aracı kullanılmıştır. Öğrencilerin problemlı internet kullanımı ölçmek için Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından geliştirilen Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen (PIKÖ-E) kullanılmıştır. Öğrencilerin akademik güdülenme düzeylerini ölçmek için Bozanoğlu (2004), tarafından geliştirilen Akademik Güdülenme Ölçeği (AGÖ) kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi gibi bilgilerine ise Kişisel Bilgi Formu kullanılarak ulaşılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı'nda Erzurum ilinde Ortaöğretim kurumlarında 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda eğitim görmekte olan 360 kız ve 280 erkek öğrenci toplamda 640 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışmada toplanmış olan verilerin yorumlanmasında farklı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmanın problem cümlesi olan problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki ilişkinin incelenmesinde korelasyon analizi kullanılmış ve yordayıcı etkiyi test etmek amacıyla yapısal eşitlik model analizi uygulanmıştır. Araştırmanın alt problemlerinden olan cinsiyetin akademik güdülenme düzeyi boyutlarına göre incelemesi için bağımsız örneklem için t-testi kullanılmıştır. Diğer alt problemlerden olan sınıf ve okul türünün incelenmesinde tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Sınıf ve okul türlerinde farklılaşmanın tam olarak belirlenmesi için tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla da Post Hoc LSD Analizi kullanılmıştır.

Çalışmanı diğer bir sonucunda problemlı internet kullanımı ile akademik güdülenme arasındaki ilişkiler olduğu saptanmıştır. Problemlı internet kullanımı ve akademik güdülenme ölçeklerinin alt boyutları arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu,

problemlerli internet kullanımının akademik güdülenmeyi düşük düzeyde negatif yönde anlamlı olarak yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi akademik güdülenmenin alt boyutları olan kendini aşma, bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutları açısından incelenmiştir. Yapılan incelemede cinsiyet ve akademik güdülenmenin alt boyutu olan kendini aşma arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ama bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutları arasında ise anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik güdülenme ve sınıf düzeyi arasında farklılık olduğu grlmştir. 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin akademik güdülenmenin keşif alt boyutunda 10., 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir.

Akademik güdülenme ve okul türleri arasında farklılık olduğu görülmektedir. Sosyal Bilimler Lisesi'nde eğitimini devam ettiren öğrencilerin akademik güdülenmenin alt boyutu olan bilgiyi kullanmada Fen Lisesi ve Anadolu Lisesinde eğitim gören öğrencilerden daha yüksek puan ortalamasına ulaştıkları görülmekte ayrıca Anadolu ve Sosyal Bilimler Lisesinde eğitimini devam ettiren öğrencilerin akademik güdülenmenin alt boyutu olan keşifte Fen Lisesinde eğitimini devam ettiren öğrencilerden daha yüksek puan ortalamasına ulaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgularla araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen problemler ve alt problemler alanyazın doğrultusunda tartışılmıştır.

Ergenlerin problemlerli internet kullanımının akademik güdülenme düzeyini yordamasına ilişkin bulguların tartışılması.

Bu araştırmada ergenlerin problemlerli internet kullanımları ile akademik güdülenmeleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve problemlerli internet kullanımı ile akademik güdülenme puanları arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda problemlerli internet kullanımının akademik güdülenmeyi negatif yönde yordadığı saptanmıştır.

Demir ve Kutlu (2018) internet bağımlılığının akademik güdülenmeyi olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Reed ve Reay (2015) problemlerli internet kullanımının güdülenmeyi negatif yönde etkilediğini belirlemiştir. Zhu, Zhang, Yu ve Bao (2015) internet bağımlılığı ve akademik güdülenme arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Demir (2017) yapmış olduğu çalışmada internet bağımlılığın akademik güdülenmeyi negatif

yönde etkilediğini belirtmiştir. Bahsedilen çalışmalar araştırmada elde edilen verileri desteklemektedir.

Literatürde araştırma konusuna benzer konularda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Kar (2015) internet kullanım eğiliminin artış göstermesine bağlı olarak akademik başarının da düştüğünü belirtmektedir. Odacı ve Çelik (2012) problemlili internet kullanımı ile akademik öz-yeterlilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirlemiştir.

Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgusuyla ilişkili olabilecek yakın kavramların çalışıldığı görülmektedir. Örneğin Eldeleklioğlu ve Vural-Batık (2013) akademik başarının internet bağımlılığını negatif yönde anlamlı olarak yordadığını saptaması bu çalışmanın bulgularıyla kısmi olarak farklılaşmaktadır.

Problemlili internet kullanımının akademik güdülenmeyi negatif yönde anlamlı bir şekilde yordamasının nedenleri düşünüldüğünde; internet kullanıcıları ergenlerin interneti bilinçsiz bir şekilde kullanıp internette saatlerce çevrimiçi zaman geçirmelerinden kaynaklı akademik güdülenmelerinde azalma görüldüğü düşünülmektedir. Akıllı telefonların yaygınlığını düşündüğümüzde ergenlerin internete ulaşmalarının çok kolay olduğu ve bu durumun akademik güdülenme ve akademik başarı açısından bir risk faktörü olduğu görülmektedir. Problemlili internet kullanımı olan ergenlerin öğrenim hayatlarında akademik başarıya güdülenmek yerine özellikle sosyal medyada fenomen olma düşüncesinin daha cazip gelebilir. Bu durumda öğrencinin ilgisini akademik konulardan ziyade internetle ilgili faaliyetler çekebilir ve öğrencinin internete yönelmesine yol açabilir.

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.

Araştırma bulgularına bakıldığında, ergenlerin cinsiyetleri ile akademik güdülenmenin kendini aşma boyutu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ergenlerin cinsiyetleri ile akademik güdülenmenin bilgiyi kullanma ve keşif alt boyutları arasında ise anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular kızların bilgiyi kullanma ve keşif akademik güdülenme düzeylerinin erkeklere göre anlamlı bir düzeyde fazla olduğu göstermektedir.

Cinsiyet yönünden akademik güdülenme düzeylerinde farklılıkların olduğu çalışmalar literatürde bulunmaktadır. Kızların akademik güdülenme düzeylerinin erkeklerden yüksek çıktığı çalışmalar bulunmaktadır (Akdemir, 2006; Karataş & Erden, 2014; Onuk, 2007). Literatürdeki çalışmalar bu çalışmada elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Kaleli (2016) kendini aşma boyutunda erkek öğrencilerin puanlarının kız öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bilgiyi kullanma ve keşif boyutunda erkek öğrencilerin puanlarının kız öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Akbay (2009) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada akademik güdülenmenin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gösterdiğinin ve erkeklerin akademik güdülenme puanlarının kızların puanlarından anlamlı olarak daha yüksek çıktığı sonucunu elde etmiştir. Demireğen (2019) çalışmasında ergenlerin akademik güdülenme düzeylerinde cinsiyet bakımından anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir. Şahin ve Çakar (2011) öğrencilerin akademik güdülenmesinde cinsiyet açısından aralarında anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır.

Akademik güdülenmenin alt boyutları olan bilgiyi kullanma ve keşif boyutlarında kız öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun nedenleri arasında kız öğrencilerin özellikle ortaöğretim aşamasında toplum dinamikleri de göz önüne alındığında eğitim hayatında daha başarılı olma istekleri ve aileler tarafından akademik olarak başarılı olma konusunda erkek öğrencilere oranla daha fazla desteklenmesinden kaynaklanabilir.

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.

Bu araştırmada ergenlerin akademik güdülenme puanlarının sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak farklılaşma gösterip göstermediği bakımından incelenmiş ve akademik güdülenme puan ortalamaları arasında farklılık olduğu saptanmıştır. Ergenlerin sınıf düzeylerine göre keşif akademik güdülenme düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 10., 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden keşif akademik güdülenme düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın bu bulgusu alanyazındaki bazı çalışmalar tarafından kısmi olarak desteklendiği söylenebilir. Örneğin Kaleli (2016) bilgiyi kullanma, keşif ve kendini aşma boyutlarında sınıflar arasında anlamlı farklılık olduğunu belirtmektedir. İlkokul 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bilgiyi kullanma, keşif ve kendini aşma boyutlarında diğer sınıflarla aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar farklılık açısından araştırmada elde edilen bulguları kısmi olarak destekler niteliktedir. Demir (2008) yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyi ve akademik güdülenmeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu; ayrıca okulun ilk yıllarında yüksek olan akademik güdülenmenin sınıf düzeyi ilerledikçe düştüğünü belirtmektedir.

Yine bu bulgularla örtüşen araştırma sonuçlarıda bulunmaktadır. Demireğen (2019) çalışmasında akademik güdülenme açısından sınıf düzeylerinde bir farklılığın olmadığını belirtmektedir. Aktaş (2017) çalışmasında sınıf düzeyi ve akademik güdülenme arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmektedir.

Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin akademik güdülenme keşif alt boyutu puanlarının 10., 11., ve 12. sınıf öğrencilerinin puanlarından yüksek olduğu saptanmıştır. 9. sınıfın ortaöğretimin ilk sınıfı olduğu düşünüldüğünde okula yeni başlamış öğrencilerin üst sınıf öğrencilerine göre hem okulun ortamını hem de dersleri daha çok merak edebilir. Okula yeni başlamış öğrencilerin bu heyecanları ve merakları üst sınıflara geçtikçe okul ortamına alışmanın da vermiş olduğu duyguyla giderek azalabilir. Bu durumda üst sınıflarda akademik güdülenme açısından farklılığa yol açmayabilir. Daha üst sınıflarda alan seçimi ve üniversite sınavına hazırlanma gibi süreçlerin olması, öğrenciler benzer bir akademik güdülenme yaşamalarına neden olabilir.

Ergenlerin akademik güdülenme puanlarının okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik bulguların tartışılması.

Bu çalışmada ergenlerin akademik güdülenme puanlarının okul türüne göre istatistiksel olarak farklılaşma gösterip göstermediği bakımından incelenmiş ve ergenlerin okul türüne göre akademik güdülenme puan ortalamalarında farklılık olduğu saptanmıştır. Ergenlerin okul türüne göre bilgiyi kullanma ve keşif akademik güdülenme düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin bilgiyi kullanma akademik güdülenme puanlarının Fen ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca Anadolu ve Sosyal Bilimler Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin keşif akademik güdülenme puanlarının Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Demireğen (2019) çalışmasında akademik güdülenme ile okul türleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmektedir. Fen lisesinin Sağlık Meslek Lisesinden, İmam Hatip Lisesinin Anadolu Lisesinden ve İmam Hatip Lisesinin Sağlık Meslek Lisesinden akademik güdülenme olarak yüksek değerlere sahip olduğu saptanmıştır. Şar vd. (2018) yaptıkları çalışmada akademik güdülenme ve okul türü arasında anlamlı farklılık olduğunu, Spor Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerine göre akademik güdülenme ortalamalarının yüksek olduğunu belirtmektedir.

Demir (2008) yapmış olduğu çalışmada akademik güdülenme ve okul türü arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlar farklılık açısından araştırmada elde edilen bulguları kısmi olarak destekler niteliktedir. Okul türleri arasında akademik güdülenme bakımından farklılığın olmadığı yönünde bir bulguya yapılan literatür taramasında rastlanmamıştır.

Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin akademik güdülenmenin alt boyutu olan bilgiyi kullanma puanları Fen ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanlarından anlamlı olarak yüksek çıkmıştır. Sosyal Bilimler Lisesi hazırlık sınıfı eğitim veren bir lise olması bakımından öğrenim süresi diğer lise türlerinden farklı olarak beş yıldır. Öğrencilerin yaşlarının diğer lise türlerindeki öğrencilerden büyük olması ve Sosyal Bilimler Lisesinin vermiş olduğu eğitim bakımından eşit ağırlık olarak tabir edilen Türkçe ve Matematik derslerinin ağırlıkta olduğu bir lise türü olması bilgiyi kullanma alt boyutu puanlarının yüksek çıkması bakımından önemli olabileceği düşünülebilir.

Fen ve Sosyal Bilimlerde öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimindeki algıları farklı olabilir. Fen lisesindeki öğrencilerin mesleki hedefleri diğer okul türlerine göre daha netleştirmiş olabileceği için keşif akademik güdülenme düzeyi diğer okul türlerine göre daha düşük çıkmasının nedeni olabilir.

Öneriler

Araştırmacılara öneriler;

1. Çalışma akademik başarının yüksek olduğu üç lise türü olan Fen, Anadolu ve Sosyal Bilimler liselerinde gerçekleştirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarındaki tüm programlarda bu çalışma uygulanabilir.

2. Araştırma Erzurum ilinin merkez üç ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Daha geniş kapsamlı olacak şekilde bazı il ve ilçelerde bu çalışma uygulanabilir.

3. Araştırmada problemler internet kullanımının akademik güdülenme yordaması incelenmiştir. Farklı değişkenler araştırmaya dâhil edilip kapsam genişletilebilir.

4. Araştırma grubunu ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Farklı öğrenci popülasyonları ile çalışma tekrar edebilir.

5. Akademik güdülenmeyi farklı boyutlarıyla inceleyen ölçekler kullanılabilir.

6. Araştırma nitel, deneysel veya karma yöntemlerle tekrar edilebilir.

Psikolojik Danışmanlara öneriler;

1. Psikolojik danışmanlar çalıştıkları okullarda öğretmenlere ve velilere problemlerini internet kullanımı ve akademik güdülenme konusunda seminer çalışmalarını gibi farklı etkinlikler yapabilirler.

2. Psikolojik danışmanlar akademik güdülenme konusunda zorluk yaşayan öğrencileri ölçekler yardımıyla tespit edip bireysel ya da grup rehberliği hizmeti verebilirler.

3. Psikolojik danışmanlar problemlerini internet kullanan öğrencileri ölçekler yardımıyla tespit edip bireysel ya da grupla danışma hizmeti ve grup rehberliği hizmeti verebilirler.

4. Psikolojik danışmanlar akademik güdülenmeyi artırıcı ulusal ya da uluslararası projeleri okullarında geliştirip uygulayabilirler.

5. Psikolojik danışmanlar bilinçli internet kullanımı için öğrencilere farkındalık çalışmaları yapabilirler.

KAYNAKÇA

- Aboujaoude, E. (2010). Problematic internet use: an overview. *World Psychiatry*, 9(2),85-90.<https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00278.x>
- Açıkgöz, K. (2007). *Etkili öğrenme ve öğretme*. (7. Baskı). İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Akbay, S. E. (2009). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yüklenme stillerinin rolü* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 253522)
- Akbay-E, S. ve Gizir, C. A. (2010). Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yüklenme stillerinin rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 60-78.[doi:10.17860/efd.38518](https://doi.org/10.17860/efd.38518)
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361. <http://dergipark.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Akbaba, S. (2010). *Psikolojik danışma ve sınıf ortamlarında öğrenme psikolojisi*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde spss uygulamaları: sık kullanılan istatistiksel analizler ve açıklamalı spss çözümleri*. (1. Baskı). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Akdemir, Ö. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarı güdüsü* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189827)
- Aksu, H. & İrgil, E. (2003). İnternetin uludağ üniversitesi tıp fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin hayatındaki yeri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 29(2), 19-23.
- Aktaş, H. (2017). Akademik güdülenme ile akademik özyeterlik arasındaki ilişki: ilahiyat fakültesi öğrencileri üzerine ampirik bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1376-1398.<http://dergipark.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Alaçam, H. (2012). *Denizli bölgesi üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığı ve yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilişkisi* (Uzmanlık tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 311144)
- Alisinanoğlu, F. (2002). Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne-baba iletişimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(123), 62-63.
- Altundağ, Y., & Bulut, S. (2016). Aday Sınıf Öğretmenlerinde Problemler İnternet Kullanımının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(5), 1-14.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67. <http://dergipark.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Axler, M. S. (2008). *Achievement goals and academic internalization: the role of perceived autonomy support, perceived academic competence, gender, and grade level in influencing academic motivation and performance* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3322402)
- Aydın, F. (2010). *Akademik başarının yordayıcısı olarak akademik güdülenme, öz yeterlilik ve sınav kaygısı* (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. Tez (No. 265178)

- Aydın, O (2004). Güdüler ve duygular. Enver Özkalp (Ed.), *Davranış bilimlerine giriş* içinde (2. Baskı, ss. 197-212) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aydoslu, U. (2005). *ğretmen adaylarının yabancı dil olarak ingilizce dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi (b.e.f. rneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. Tez (No. 188205)
- Ayhan, B. & Balcı, ř. (2009). Kırgızistan`da niversite gençliği ve internet: bir kullanımlar ve doyumlar araştırması. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 13-40.
- Aypay, A. & Eryılmaz A. (2011). Lise ğrencilerinin derse katılmaya motive olmaları ile okul tükenmişliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21,26- 44.
- Bahar, H. H., & Meral, D. (2016). Ortaöğretim ğrencilerinde problemlili internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1117-1134.doi:10.17556/jef.58322
- Balaman, F. (2016). Bir Dersin Harmanlanmış ğrenme Yöntemiyle İşlenmesinin ğrencilerin Akademik Gdlenmelerine Etkisi.*Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25.doi: <http://dx.doi.org/10.12780/uusbd.15238>
- Basım, N. (2002). *İnternet ağında gazetecilik*. (1.Baskı). İstanbul: MetisYayımları.
- Baykan, N. (2014). *Anne baba tutumları ile internet bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sultanbeyli ilçesi rneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. Tez (No. 393209)
- Batıgün-D, A. & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Beard, K. W. & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyberpsychology &Behavior*,4(3), 377-383. <https://doi.org/10.1089/109493101300210286>
- Bekdemir, . &Tağrikulu, P. (2018). Sosyal medya kullanımının niversite öğrencileri üzerindeki akademik ve sosyal etkileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 316-348. doi:10.14686/buefad.343249
- Beyatlı, . (2012). *Orta ğretim kademesindeki öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme leği: geliştirilmesi, geçerliği ve güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,37, 83-98.
- Brophy, J. (1999). Toward a model of the value aspects of motivation in education: developing appreciation for. *Educational Psychologist*, 34(2), 75-85. http://dx.doi.org/10.1207/s15326985ep3402_1
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. (1. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*, (İnan Deniz Erguvan Sarioğlu, ev. ed.). İstanbul: Kaknüs. (alışmanın orijinali 2004'te yayımlanmıştır.)
- Calp, ř. (2013). *Algılanan akademik yeterlik ve algılanan özerklik desteğinin özerk akademik motivasyon ve akademik başarıyla ilişkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 356655)

- Calp, Ş. & Bacanlı, H. (2016). Algılanan akademik yeterlik ve özerklik desteğinin özerk akademik motivasyon ve akademik başarıyla ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. doi:10.21764/efd.47706
- Caplan, S. E. (2005). A social skill account of problematic internet use. *Journal of Communication*, 55 (4), 721–736. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2005.tb03019.x>
- Ceyhan, A. A. (2011). İnternet kullanma temel nedenlerine göre üniversite öğrencilerinin problemlili internet kullanımı ve algıladıkları iletişim beceri düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 59–77.
- Ceyhan, A. A., & Ceyhan, E. (2009). Ergenlerde problemlili internet kullanım ölçeği (PİKÖ-E) geliştirme çalışmaları. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 21-23.
- Ceyhan, A. A. & Ceyhan, E. (2014). Problemlili internet kullanım ölçeği'nin ergenlerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 15(2), 56-64.
- Ceylan, E. (2016). *An Exploratory study on the relationship between motivation types, metacognitive awareness, and efl listening proficiency* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 430745)
- Choi, K., Son, H., Park, M., Han, J., Kim, K., Lee, B., & Gwak, H. (2009). Internet overuse and excessive daytime sleepiness in adolescents. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 63(4), 455-462. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.2009.01925.x>
- Chou, C., Condrón, L., & Belland, J. C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388. doi:10.1007/s10648-005-8138-1
- Christensen, L.B., Johnson, R. K., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. (Ahmet Alpayçev. ed.). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2014'te yayımlanmıştır).
- Clark, M. H. & Schroth, C. A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and individual differences*, 20(1), 19-24. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2009.10.002>
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuram ve uygulamaları*. (Tuncay Ergene, çev. ed), Ankara: Mentis. (Çalışmanın orijinali 2005'te yayımlanmıştır).
- Cömert, I. T., & Ögel, K. (2009). İstanbul örneğinde internet ve bilgisayar bağımlılığının yaygınlığı ve farklı etkenlerle ilişkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 6(1), 9-16.
- Cüceloğlu, D. (2011). *İnsan ve davranışı psikolojinin temel kavramları*. (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel gazetecilik karşısında internet gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (1), 123–149.
- Çelen, N. H. (2017). *Öğrenme psikolojisi kuramlar*. (3. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Çetin, A. B. & Ceyhan, A. A. (2014). Ergenlerin internette kimlik denemeleri ve problemlili internet kullanım davranışları. *The Turkish Journal on Addictions*, 1(2), 5-46. doi: 10.15805/addicta.2014.1.2.063
- Çevik-B, G. ve Çelikkaleli, Ö. (2011). Ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelemesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240. <http://dergipark.gov.tr> adresinden alınmıştır.

- Deci E. L. & Ryan R.M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. http://dx.doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Dede, M. B. (2004). İnternet. (1. Baskı). İstanbul: İnsan Yayınları.
- Demir, Y. (2017). *Ergenlerde internet bağımlılığı, akademik güdülenme, akademik erteleme ve okula bağlanma arasındaki ilişkiler*, (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 495703)
- Demir, Z. (2008). *Uzaktan eğitim öğrencilerinin akademik güdülenme düzeyleri (SAÜ örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 228626)
- Demir, İ., Özköklü, D. P., & Turğut, B. A. (2015). Ergenlerin problemlili internet kullanımının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolü. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 11(3). doi: 10.17860/efd.02132
- Demir, Y. & Kutlu, M. (2018). Relationships among Internet Addiction, Academic Motivation, Academic Procrastination and School Attachment in Adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 315-332. DOI: <https://doi.org/10.15345/iojes.2018.05.020>
- Demireğen, Z. (2019). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin duygu düzenleme becerileri ile akademik güdülenmeleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 534986)
- Doğan, H., Işıklar, A., & Eroğlu, S. E. (2008). Ergenlerin problemlili internet kullanımının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 106-124.
- Dur, B. (2014). *Lise öğretmenlerinin motivasyon düzeyi ve motivasyon düzeyi ile okul kültürü arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.381449)
- Eldeleklioğlu, J., & Vural-Batık, M. (2013). Akademik başarı, internette kalınan süre, yalnızlık ve utangaçlığın internet bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 141-152.
- Elliot, A. J. (1999), Approach and avoidance motivation and achievement goals. *Educational Psychologist*, 34(3), 169-189.http://dx.doi.org/10.1207/s15326985ep3403_3
- Erdem, F. N. (2009). *İnternet kullanımının altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin okul başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.235483)
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.265503)
- Fasciani, L. M. (2015). *The interrelations between academic motivation, irrational beliefs, and test anxiety in predicting achievement among high school students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3663320)
- Fidan, N. (1985). *Okullarda öğrenme ve öğretme*. (1. Baskı). Ankara: Alkım Yayınevi.
- Flisher, C. (2010). Getting plugged in: an overview of internet addiction. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 46(10), 557-559. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1754.2010.01879.x>

- Goldberg, I. (1996). Goldberg's message. Erişim tarihi; 15.03. 2019. <http://users.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html> adresinden edinilmiştir.
- Gömleksiz, M. N. & Serhatlıoğlu, B. (2013). Öğretmen adaylarının akademik motivasyondüzeylerine ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 17(3), 99-127. <http://dergipark.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Guo, J., Marsh, H. W., Parker, P. D., Morin, A. J., & Yeung, A. S. (2015). Expectancy-value in mathematics, gender and socioeconomic background as predictors of achievement and aspirations: A multi-cohort study. *Learning and Individual Differences*, 37, 161-168. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2015.01.008>
- Gülşen, R. (2005). İnternet ve suç. Ahmet Tarcan (Ed.), *İnternet ve toplum içinde* (1. Baskı ss. 200-256). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündüz, H. C., Ekşioğlu, S., & Tarhan, S. (2017). Problematic internet usage: Personalitytraits, gender, age and effect of dispositional hope level. *EurasianJournal of Educational Research*, 70, 57-82. DOI: <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2017.70.4>
- Günlü, A. (2016). *Ergenlerde internet ve problemlili internet kullanım davranışının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.438261)
- Gürçan, N. (2010). *Ergenlerin problemlili internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.264314)
- Güvenir, H. A. (2005), İnternetin tarihi ve Türkiye. *Dergi Bilkent*,4.
- Griffiths, M. (2000). Does internet and computer “addiction” exist? Some casestudy evidence. *Cyber Psychology & Behavior*, 3(2), 211-218. <http://dx.doi.org/10.1089/109493100316067>
- Jackson, J. A. (2013). *Effects of high school teacher perception on Latino student academic motivation* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3568194)
- Kaleli, F. (2016), *Özyeterlilik ile akademik başarıya güdülenme arasındaki ilişki ortaokul öğrencileri örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.430602)
- Kandell, J. J. (1998). Internet addiction on campus: the vulnerability of college students. *CyberPsychology & Behavior*,1(1),11-17. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.11>
- Kar, Birsen (2015). *Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin interneti oyun ve sosyal ağ amaçlı kullanmaları ile akademik başarılarının arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.407056)
- Kara, A. (2008). İlköğretim birinci kademedede eğitimde motivasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 9(2), 57-78.
- Karahan, T. F., & Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar*. (2. Baskı). Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. (33.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Karataş, H. & Erden, M (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Education Sciences*,7 (4), 983-1003.
- Karataş, H. & Erden, M. (2014). Academic motivation: gender, domain and grade differences. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143, 708-715. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.469>
- Kelecioğlu, H. (1992). Güdülenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 175-181.
- Keller, J. M. (2000). How to integrate learner motivation planning into lesson planning: The ARCS model approach. *VII Semanario, Santiago, Cuba*, 1-13.
- Kim, K., Ryu, E., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S. Y., Seo, J. S., & Nam, B. W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey. *International journal of nursing studies*, 43(2), 185-192. doi:10.1016/j.ijnurstu.2005.02.005
- Koç, M. (2011). Internet addiction and psychopathology. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(1), 143-148.
- Korkmaz, Y. (2014). *Lise öğrencilerinin depresyon, anksiyete, stres ve internet bağımlılığı ilişkisinin bazı değişkenlerine göre yordanması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.417727)
- Kulaksızoğlu, A. (2017). *Ergenlik psikolojisi*. (19.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtaran, G. T. (2008). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.227399)
- Leung, L. & Lee, P. S. N. (2012). Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Social Science Computer Review*,30(4), 403–418.doi:10.1177/0894439311435217
- Lindsay, R. & Williams, D. (2015). *Student integration and motivation: Academic integration, social integration, student motivation and retention* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3740975)
- Makhabbat, A., Çoklar, A. N., & Gündüz, Ş. (2018). Eğitim Araştırmasına Yönelik Tutum ile Akademik Güdülenme ve Akademik Özyeterlik Arasındaki İlişki. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*.19(1), 786-801. doi: <http://dx.doi.org/10.29299/kefad.2018.19.022>
- Masland, L. C., & Lease, A. M. (2013). Effects of achievement motivation, social identity, and peer group norms on academic conformity. *Social Psychology of Education*, 16(4), 661-681.doi: 10.1007/s11218-013-9236-4
- Maulana, R., Opendakker, M. C., Stroet, K., & Bosker, R. (2013). Changes in teachers' involvement versus rejection and links with academic motivation during the first year of secondary education: A multilevel growth curve analysis. *Journal of youth and adolescence*, 42(9), 1348-1371. doi: 10.1007/s10964-013-9921-9
- Meral, D. & Bahar, H. H. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde problemlerle internet kullanımının yalnızlık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18) 2, 1117-1134.doi:10.17556/jef.58322
- Morreale, C. (2011). *Academic motivation and academic self-concept: Military veteran students in higher education* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3460783)

- Onuk, Ö. (2007). *Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenliğe güdülenmeleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.207114)
- Onuk, Tilbe (2017). *Ergenlerde kişilik özelliklerinin sınav kaygısı ve okula bağlanma stilleri üzerinde etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.475940)
- Oral, B. (2005). İnternet ve eğitim. Ahmet Tarcan (Ed.), *İnternet ve Toplum* içinde (1.Baskı ss. 90-116). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ögel, K. (2012). *İnternet bağımlılığı internetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. (3.Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özdemir, S. (2015). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyetin, anne-baba ve akran ilişkilerine göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.397422)
- Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., & Kalyoncu, Ö. A. (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.
- Panicker, J. & Sachdev, R. (2014). Relations among loneliness, depression, anxiety, stress and problematic internet use. *International Journal of Research in Applied, Natural and Social Sciences*, 2(9),1-10.
- Paska L. M.& Yan, Z. (2012). Internet addiction in adolescence and emerging adulthood: A comparison between the United Statesand China. Hannah O. Price (Ed.), *Internet addiction*, (pp. 1-28), New York: Nova Science Publishers.
- Peker, A. (2013). *İnsani değerler yönelimli psiko-eğitim programının problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık üzerindeki etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.336039)
- Peker, A., & Kağızmanlı, N. (2018). Ebeveyn Tutumlarının Ergenlerin Akademik Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 14(1). doi: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.338252>
- Perez, M. W. (2015). *The New Jersey high school proficiency assessment and the academic motivation of alternative education students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3742828)
- Petrelli, H. MW. (2014). *Predictors of academic motivation in pharmacy school applicants*, (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3618976)
- Petty, S. D. (2011), *Spirituality as a predictor of academic motivation among college students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3458019)
- Reed, P. & Reay, E. (2015). Relationship between levels of problematic internet usage and motivation to study in university students. *Higher Education*, 70(4), 711-723.doi:10.1007/s10734-015-9862-1
- Rojas, J. P. (2015). *The relationships among creativity, grit, academic motivation, and academic success in college students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3739401)
- Ross, S. (2008). *Motivation correlates of academic achievement: Exploring how motivation influences academic achievement in The PISA 2003 Dataset* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.nr47339)

- Rowell, L. & Eunsook H. (2013). Academic motivation: Concepts, strategies, and counseling approaches. *Professional School Counseling*, 16(3),158-171.
<https://doi.org/10.1177/2156759X1701600301>
- Rinkevich, J. L. (2014). *The relationship among student creativity, curiosity, and academic intrinsic motivation: A mixed methods phenomenological study of sixth grade students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3632604)
- Ryan, R. M. & Edward L. D. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1),54-67.
<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Santos, J. M. (2014). *An assessment of school belonging and academic motivation among Latino middle school students* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No.3618601)
- Saracaloğlu, A. S., Kumral, A. G. O., & Kanmaz, A. G. A. (2009). Ortaöğretim sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikleri, kaygıları ve akademik güdülenme düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 38-54.
- Sarıtepeci, M. (2018). Beklenti-değer teorisini temel alan başarı motivasyonu ölçeğini uyarlama çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4(1), 28-40.
- Seçer, İ. (2015). Okul tükenmişliği ile akademik güdülenme arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim*.4(1), 424-433.
- Say, G., & Batıgun, A. D. (2016). The assessment of the relationship between problematic internet use and parent-adolescent relationship quality, loneliness, anger, and problem solving skills. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 29(4). doi: 10.5350/DAJPN2016290404
- Selçuk, Z. (1994). *Eğitim psikolojisi*. (3.Baskı). Konya: Atlas Kitabevi.
- Selçuk, Z. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. (11.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. (18.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Shaw, M. &Black, D. W. (2008). Internet addiction. *CNS Drugs*, 22(5), 353- 365.
- Schunk, D. H. (1990). Goal setting and self-efficacy during self-regulated learning. *Educational Psychologist*, 25(1), 3-17.https://doi.org/10.1207/s15326985ep2501_6
- Sıcak, A. & Başören, M. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin akademik motivasyonlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bartın Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,4(2), 548-560. doi:10.14686/buefad.v4i2.1082000239
- Suler, J. R. (1999). To get what you need: Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 385-393.<https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.385>
- Şahin, H. & Çakar, E. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdülenme düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Türk EğitimBilimleri Dergisi*, 9(3), 519-540.
- Şataf, C., Çiçek, H.G., & Dikmen, S. (2014). Kamu hizmetlerinin sunulmasında e-devlet uygulamalarının toplumsal algı düzeyi üzerine ampirik bir çalışma. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 9(2), 1-13.

- Şar, N. Ş., Çetin, M. Ç., Koç, M., & Soyer, F. (2018). Lise öğrencilerinin akademik güdülenme ile beden eğitimi dersine olan tutumlarının incelenmesi. *ERPA 2018*, 445.
- TDK (2018). “Büyük Sözlük” [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b5e13394ce317.72695035\(29.07.2018\)](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b5e13394ce317.72695035(29.07.2018)).
- Tekdal, A. (2005). *Çukurova Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi'ndeki internet laboratuvarlarını kullanan öğrencilerin profili ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.205912)
- Temel, Y. (2015). *Ortaöğretim öğrencilerinde siber zorbalık davranışları/mağduriyetleri ve öğretmenler ile okul yöneticilerinin farkındalıkları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.382362)
- Tsai, C.C. & Lin, S. S. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: An interview study. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 649-652. doi:10.1089/109493103322725432
- TÜİK (2018). “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 (30.12.2018).
- URL, Mit and the Galactic Network. (t.y.), <https://www.encyclopedia.com/economics/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/mit-and-galactic-network> (01.12.2018).
- URL, The New 2018 Global Digital Suite of Reports from We Are Social and Hootsuite Reveals. (t.y.), <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018> (29.12.2018).
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi*. (3.Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ünal, M. (2013). *Lise öğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerinin bazı değişkenler açısından yordanması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.342326)
- Ünver, H. & Koç, Z. (2017). Siber zorbalık ile problemlili internetkullanımı ve riskli internet davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 15(2), 117-140.
- Viau, R. (2015). *Okulda motivasyon okulda güdülenme ve güdülenmeyi öğrenme*. (Yusuf Budak, çev. ed.), Ankara: Anı Yayıncılık. (Çalışmanın orijinali 2009'da yayımlanmıştır).
- Yanbastı, G. (1996). *Kişilik kuramları*. (2.Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Yang, S. C., & Tung, C. J. (2007). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79-96. doi:10.1016/j.chb.2004.03.037
- Yazgan İnanç, B. & Yerlikaya E. E. (2012). *Kişilik kuramları*. (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcı, H. (2018). Motivasyon. Yaşar Özbay & Serdar Erkan (Ed.), *Eğitim psikolojisi içinde* (6.Baskı 379-405). Ankara: Pegem Akademi.
- Yemen, N. K. (2018). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.315376)

- Yerdelen, S., Aydın, S., Yalman, S. G., & Göksu, V. (2014). Lise öğrencilerinin başarı hedef yönelimlerinin Biyoloji öğrenmeye yönelik akademik motivasyonları ile ilişkisinin incelenmesi: Bir yol analizi. *Eğitim ve Bilim*,39(176). doi: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3679>
- Yeşilyaprak, B. (2016). *21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel rehberlik*. (25. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*,1(3),237-244. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: symptoms, evaluation and treatment. *Innovations in clinical practice: A source book*, 17(17), 351-352.
- Yıldız, İ. (2010). *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.293368)
- Yıldız, M., Yenen, İ., & Sezen, A. (2007). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinde durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ile akademik güdülenmeler arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- Yılmaz, E. (1996). İnternet: Yeni bir kitle iletişim ve halkla ilişkiler aracı. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, (10)3, 277-283.
- Yılmaz, S. (2006). *İnternet ve internet kafelerin ilk ve orta öğretim öğrencileri üzerine etkileri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.210403)
- Yurt, E. ve Bozer, E. N. (2015). Akademik motivasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*,14(3),669-685.
- Zhu, J., Zhang, W., Yu, C., & Bao, Z. (2015). Early adolescent Internet game addiction in context: How parents, school, and peers impact youth. *Computers in Human Behavior*, 50, 159-168. doi:10.1016/j.chb.2015.03.079

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Öğrenciler;

Bu bilgi formu Bayburt Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada kullanılmak üzere sizler hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır.

Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz; istenilen bilgileri yazınız, size uygun olanının karşısına çarpı (x) işareti koyunuz. Bütün soruları cevaplandırmanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu bilgiler araştırma dışında hiçbir amaç için kullanılmayacaktır.

Katkılarınız ve duyarlılığınız için teşekkürler.

Taner AKBABA

1.Cinsiyetiniz:

Kız () Erkek ()

2.Sınıfınız:

9. sınıf (), 10.sınıf (), 11.sınıf (), 12.sınıf ()

3. Okulunuzun adı:.....

Okul türünüz:

Fen Lisesi (), Anadolu Lisesi (), Sosyal Bilimler Lisesi ()

4.Öğretmenlerinizin size karşı olan tutumu nasıl?

Olumlu (), Olumsuz ()

5.Babanızın eğitim durumu nedir?

İlkokul (), Ortaokul (), Lise (), Üniversite ()

6.Annenizin eğitim durumu nedir?

İlkokul (), Ortaokul (), Lise (), Üniversite ()

7.Ailenizin gelir durumu:

0-1500 TL (), 1500-3000 TL (), 3001-5000 TL (), 5001 TL ve üzeri ()

Ek 2. Problemlİ İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E)

PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ÖLÇEĞİ- ERGEN

(PİKÖ-E)

A. Aykut Ceyhan & Esra Ceyhan

Açıklama: Bu anket, bireylerin internet kullanım davranışlarını betimlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen, internet kullanırken genellikle gösterdiğiniz davranışları dikkate alarak, aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir.

Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki “**Tamamen Uygun**”, “**Oldukça Uygun**”, “**Biraz Uygun**” “**Nadiren Uygun**”, ve “**Hiç Uygun Değil**” seçeneklerinden kendi durumunuza uygun olan bir seçeneği belirleyiniz. Bu seçeneği belirledikten sonra o seçeneğe ait parantezin içerisine çarpı (X) işareti koyunuz.

Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Yanıtlarken kendi internet kullanım davranışlarınızı olduğu gibi yansıtmamız, sonuçların daha sağlıklı değeriendirilmesine katkıda bulunacaktır. Yanıtlarınız ile bu bilimsel araştırmaya katıldığınız için teşekkürler.

Tamamen Oldukça Biraz Nadiren Hiç uygun uygun uygun uygun değil

1. İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde
kendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum..... () () () () ()
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla
uyku süremi azaltıyor..... () () () () ()
3. İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük
yaşamımda bulamıyorum..... () () () () ()
4. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay
ilişki kuruyorum () () () () ()
5. İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor () () () () ()

6. Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum..... () () () () ()
7. İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum....() () () () ()
8. Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum.....() () () () ()
9. Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum..... () () () () ()
10. Planladığımın dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum..... () () () () ()
11. İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum..... () () () () ()
12. İnternette, kontrol benden çıkıyor..... () () () () ()
13. İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor..... () () () () ()
14. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum..... () () () () ()
15. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum () () () () ()
16. Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum.. () () () () ()
17. İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum..... () () () () ()
18. Yapmam gereken işler çoğaldıkça,

internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor..... () () () () ()

19. İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için

vazgeçilmez bir araçtır..... () () () () ()

20. İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle

olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor() () () () ()

21. İnternet kullanırken başkalarının

beni meşgul etmesine öfkeleniyorum..... () () () () ()

22. İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda () () () () ()

23. İnternet kullanmayı bırakamadığım için

randevularıma veya derslerime geç kalıyorum..... () () () () ()

24. Sabahları uyandığımda bir an önce

internete bağlanmak istiyorum..... () () () () ()

25. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini

hiç anlayamıyorum..... () () () () ()

26. İnternet beni kendisine esir ediyor..... () () () () ()

27. İnternet yoluyla iletişim kurmayı,

yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum..... () () () () ()

Ek 3. Akademik Güdülenme leği (AG)

AG

AŖađıda ğrencilerin öğrenme ve okulla ilgili olarak kendilerini tanımlarken kullandıkları bazı cmler verilmiŖtir. Her bir cümleyi dikkatlice okuyup, o cümlenin size ne kadar uygun olduğunu belirleyiniz. Daha sonra cümlenin sağ tarafında verilen seçeneklerden size uygun olanın üzerini (X) Ŗeklinde iŖaretleyiniz. Doğru ya da yanlıŖ cevap yoktur. Herhangi bir cümle üzerinde fazla zaman kaybetmeksizin genel olarak size en uygun olanını seçiniz.

AŖađıdaki her bir cümle sizin için:						
		1. Kesinlikle Uygun Değil	2. Uygun Değil	3. uygun değil	4. uygunUygun	5. Kesinlikle Uygun
	Kesinlikle uygun değilse "Kesinlikle Uygun Değil" (1)					
	Genel olarak uygun değilse "Uygun Değil" (2)					
	Bu Konuda fikriniz yoksa ya da kararsızsınız "Kararsızım" (3)					
	Genel olarak uygun ise "Uygun" (4)					
	Kesinlikle uygun ise "Kesinlikle Uygun" (5)					
	Seçeneğini (X) Ŗeklinde iŖaretleyiniz					
1	öğrendiğim Ŗeyleri okulun dıŖında da kullanabilmek için fırsatlar ararım	-1	-2	-3	-4	-5
2	öğrendiğim her Ŗey, daha fazlasını öğrenme merakı doğurur	-1	-2	-3	-4	-5
3	Derse baŖlar baŖlamaz, dikkatimi derse veririm	-1	-2	-3	-4	-5
4	Okulda ğretilen Ŗeyler benim ilgimi çekmiyor	-1	-2	-3	-4	-5

5	Geriye dönüp baktığımda ne kadar çok şey öğrendiğimi görünce sevinirim	-1	-2	-3	-4	-5
6	Dersler ve öğrenme konusunda sınıftaki diğer öğrencilerden daha istekli olduğumu düşünürüm	-1	-2	-3	-4	-5
7	Seçme şansım olduğunda genellikle beni uğraştıracak ödevleri seçerim	-1	-2	-3	-4	-5
8	Beni düşünmeye zorlayan konuları daha çok severim	-1	-2	-3	-4	-5
9	Kendime koyduğum hedefler çok çalışma ve uzun zaman isteyen hedeflerdir	-1	-2	-3	-4	-5
10	Biraz zor olan konularda çalışmak daha çok hoşuma gider	-1	-2	-3	-4	-5
11	Bazen kendimi derse öyle kaptırırım ki, teneffüs ziline neden bu kadar erken kaldığına şaşırım	-1	-2	-3	-4	-5
12	Yeni ve farklı konular çalışmak hep hoşuma gitmiştir	-1	-2	-3	-4	-5
13	Sırf daha fazla öğrenmek için öğretmenin istediğinden daha kapsamlı ödevler hazırlarım	-1	-2	-3	-4	-5
14	Yeni bir şey öğrenmek beni heyecandırır	-1	-2	-3	-4	-5
15	Öğrendiklerimle başkalarına yardım etmek hoşuma gider	-1	-2	-3	-4	-5
16	Zor bir konuyla karşılaştığımda, bunu anlamak için uğraşmak bana keyif verir	-1	-2	-3	-4	-5
17	Karşılığında not verilmeyecek olsa da bir şeyi öğrenmek için çokça çalıştığım olur	-1	-2	-3	-4	-5
18	Bir şey öğrenirken saatlerin nasıl geçtiğini fark etmediğim çok zaman olmuştur	-1	-2	-3	-4	-5
19	Eğer ders kitabımda herhangi bir konuyla ilgili yeterli bilgiyi bulamamışsam hemen başka kitaplara da bakarım	-1	-2	-3	-4	-5
20	Çoğu zaman sınavlarda zevkli bir bulmaca çözüyormüş gibi hissederim	-1	-2	-3	-4	-5

Ek 4. Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Uygulama İzin Formu

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/10542717
Konu: Araştırma İzni
(Taner AKBABA)

10/07/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Bayburt Üniversitesi'nin 29/06/2017 tarihli ve 83842712-302.08.01/E1735 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı yüksek lisans öğrencisi, Taner AKBABA'nın, "*Problemlili İnternet Kullanımı ve Okula Yabancılaşma ile Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*" başlıklı çalışmasını 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Erzurum ili ekte isimleri belirtilen okullarda yapma talebinde bulunmuş olup, yapılan anket çalışmalarının birer örneğinin, Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE birimi)'ne gönderilmesi gerekmektedir.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 07/03/2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, "*Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde*", komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak, ekte isimleri belirtilen okullarda yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ercan YILDIZ
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
10/07/2017

Muharrem ELİGÜL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yönetime Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: erzurum.meb.gov.tr
e-posta: arge2@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE
Tel: (0 442) 234 48 00
Faks: (0 442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 797c-42d1-3544-8c1c-4660 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/10598160
Konu: Araştırma İzni
Taner AKBABA

11.07.2017

BAYBURT ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: 29/06/2017 tarihli ve 83842712-302.08.01/E1735 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereği, Üniversitesiniz, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı yüksek lisans öğrencisi Taner AKBABA'nın, "Problemlî İnternet Kullanımı ve Okula Yabancılaşma ile Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı çalışmasının kabulüne ilişkin 10/07/2017 tarihli ve 10542717 sayılı Valilik Onayı yazınız ekinde gönderilmiştir. Bilgilerinizi rica ederim.

Ercan YILDIZ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek: Onay ve Ekleri (6 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmza:

Aslı ile Aynıdır

11.07.2017

Selim ULU
Memur

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: erzurum.meb.gov.tr
e-posta: arge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE
Tel: (0 442) 234 48 00
Faks: (0 442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 516f-e407-3dbf-839e-f3f2 kodu ile teyit edilebilir.

FORM:2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Taner AKBABA
Kurumu / Üniversitesi	Bayburt Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Aziziye İlçesi Adnan Menderes An. Lisesi, Emel Çatal An. Lisesi, Yavuz Selim Sosyal Bilimler Lisesi, Palandöken İlçesi Nevzat Karabağ An. Lisesi, Ziya Gökalp An. Lisesi, İMKB Yıldızkent An. Lisesi, İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Yakutiye İlçesi Erzurum Lisesi, Erzurum An. Lisesi, Tevfik İleri An. Lisesi
Araştırmanın konusu	Problemlili İnternet Kullanımına Okula Yabancılaşma İle Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı İle
Araştırma / Proje / Ödev / Tez önerisi	Araştırma İzni
Veri toplama araçları	Akademik Güçlük Ölçeği, Yabancılaşma Ölçeği, Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	

Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2012/13 nolu genelge doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın kabulüne karar verildi.

Komisyon Kararı: Oybirliği ile Kabulüne

Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı

KOMİSYON

10.07.2013
Komisyon Başkanı
Yılmaz SUBAŞI
Şube Müdürü

Üye
Tunç AĞAVER

Üye
Mesut ARSLAN

Ek 5. Ölçek Kullanımına İlişkin İzin Yazıları

İLT: Ölçek Kullanım İzni - Acil

Aydoğın Aykut CEYHAN <aceyhan@anadolu.edu.tr>

13.05.2017 Cmt 12:19

Siz ∨

PİKÖ-E.doc

65 KB

Merhaba,
İlgili ölçek ve açıklamaları ektedir.
İlgili ölçeği bilimsel amaçlı çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar.

Prof.Dr. A.Ayktı CEYHAN
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Fakóltesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Yunus Emre Kampüsü- Eskişehir
E-mail: aceyhan@anadolu.edu.tr
Tel: 222 3350580-3472 & 3526

Prof.Dr. A.Ayktı CEYHAN
Anadolu University
Educational Faculty
Guidance and Psychological Counseling Division
Yunus Emre Campus- Eskişehir, Turkey
E-mail: aceyhan@anadolu.edu.tr
Tel: +90 222 3350580-3472 & 3526

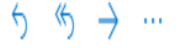
Re: Ölçek Kullanım İzni - Acil

İhsan 06 <ihsanbozanoglu@gmail.com>

17.05.2017 Çar 15:27

Siz

ÖLÇEKAGÖ.doc

56 KB

Ölçek ektedir, kolay gelsin

11.05.2017, 17:22, "Taner Akbaba" <taner_akbaba@hotmail.com>:

Merhaba Hocam,

Ben Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisiyim. " Problemlili İnternet Kullanımı ve Okula Yabancılaşma ile Akademik Güdülenme Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" konusunda yapacağım yüksek lisans tez çalışmamda geliştirmiş olduğunuz " Akademik Güdülenme Ölçeği" ni izninizle kullanmak istiyorum.

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Erzurum'da doğdu. İlkokulu Aşkale 3 Mart İlköğretim Okulu'nda, ortaokulu Aşkale İnkılap İlköğretim Okulu'nda tamamladı. 2003 yılında Aşkale Anadolu Lisesi'ne başladı ve 2007 yılında lise eğitimini tamamladı. 2009 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'ne başladı. 2013 yılında lisans eğitimini tamamlayarak mezun oldu. 2013 yılında Milli eğitim Bakanlığı'na bağlı Erzurum Aziziye Zübeyde Hanım İlkokulu'na rehberlik öğretmeni olarak atandı. 2016 yılında Aşkale Atatürk İMKB Yatılı Bölge Ortaokulu'nda çalışmaya başladı ve aynı okulda çalışmaya devam etmektedir. 2016 yılında Bayburt Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programına başladı ve halen yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

